Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 5 april 1938 kl. 4 e. m.

Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1938/39 av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet.

(1:a avd.)

A. Handelsdepartementet.

1:o) **Handelsdepartementet: Avlöningar.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag i propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1938/39 (punkt 1, sid. 1—4, av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 4 januari 1938), vilket förslag i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en höjning med 1,900 kronor, avseende dels utbyte av en ordinarie kontorsbiträdesbefattning mot en ordinarie kanslibiträdesbefattning, dels ock viss ökning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för handelsdepartementet:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 statssekreterare och expeditionschef, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
2 kansliråd	B 30
3 förste kanslisekreterare	B 26
2 andre kanslisekreterare	B 21
1 registrator	B 15
1 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
2 kanslibiträden	B 7
1 expeditionsvakt	B 5
2 kontorsbiträden	B 4

Befattning	Lönegrad
Tjänsteman å övergångsstat.	
1 registrator	B 22
Tjänstemän å extra stat.	
1 förste kanslisekreterare	B 26
1 andre kanslisekreterare	B 21

Anm. Den å ordinarie stat upptagna registratorsbefattningen skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförda registratorn kvarstår i tjänst;

b) godkänna följande avlöningsstat för handelsdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1938/39:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen	kronor	24,000
2. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*	»	103,600
3. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, *förslagsvis*	»	7,600
4. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, *förslagsvis*	»	15,700
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m... kronor 18,500		
b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis* ..... » 2,000	»	20,500
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	»	6,600
Summa förslagsanslag	kronor	178,000;

c) till *Handelsdepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 178,000 kronor.

2:o) **Handelsdepartementet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, sid. 4) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats oförändrat anslagsbelopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Handelsdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 30,000 kronor.

3:o) **Handelsdepartementet: Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, sid. 4—6) att till Handelsdepartementet: Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen för budgetåret 1938/39 anvisa ett anslag av 30,000 kronor.

Departementschefen, som för nästa budgetår beräknat ett anslag av enahanda storlek som det för innevarande budgetår anvisade, har beträffande de för anslagets användning meddelade bestämmelserna ifrågasatt den ändringen, att, i likhet med vad som gäller beträffande vissa vid luftskyddsinspektionen anställda befattningshavare, dyrtidstillägg och provisoriskt dyrortstillägg måtte få utgå å arvodet till assistenten vid krigsmaterielinspektionen ävensom å ersättningen till det vid inspektionen anställda skrivbiträdet. Närmare föreskrifter härutinnan hava synts departementschefen få i sinom tid meddelas av Kungl. Maj:t.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må till *Handelsdepartementet: Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen* för budgetåret 1938/39 anvisa ett anslag av 30,000 kronor.

B. Kommerskollegium med underlydande myndigheter och kårer.

4:o) **Kommerskollegium: Avlöningar.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkterna 4 och 5 samt 10 och 11) att i avbidan på de propositioner i ämnena, som kunde varda riksdagen förelagda, för budgetåret 1938/39 beräkna

dels till Kommerskollegium: Avlöningar ett förslagsanslag av 569,100 kronor;

dels till Kommerskollegium: Omkostnader ett förslagsanslag av 147,500 kronor;

dels till Statens elektriska inspektion: Avlöningar ett förslagsanslag av 75,000 kronor;

dels ock till Statens elektriska inspektion: Omkostnader ett förslagsanslag av 22,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i proposition nr 238, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden, föreslagit riksdagen att

dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för kommerskollegium;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för kommerskollegium, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1938/39;

dels till Kommerskollegium: Avlöningar för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 586,900 kronor;

dels till Kommerskollegium: Omkostnader för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 147,500 kronor;

dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för statens elektriska inspektion;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens elektriska inspektion, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1938/39;

dels till Statens elektriska inspektion: Avlöningar för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 75,000 kronor;

dels ock till Statens elektriska inspektion: Omkostnader för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 22,000 kronor.

Departementschefen har inledningsvis erinrat därom, att frågorna om omorganisation av kommerskollegii industribyrås elektriska sektion samt den under kollegium lydande elektriska inspektionen varit föremål för behandling av inom handelsdepartementet tillkallade sakkunniga för elektriska kontrollväsendet, vilka beträffande dessa spörsmål framlagt förslag i ett den 3 juli 1936 avgivet betänkande angående kontrollen över elektriska starkströmsanläggningar.

Under *avlöningsanslaget till kommerskollegium* har departementschefen behandlat den statliga tillsynen över elektriska starkströmsanläggningar i ett sammanhang, således såväl i de delar den berörde nämnda anslag som i vad den anginge anslagen till statens elektriska inspektion.

Vad först beträffar *den statliga tillsynen över elektriska starkströmsanläggningar* är densamma organiserad på följande sätt:

Kommerskollegii industribyrås elektriska sektion.

1 byrådirektör och överinspektör	B 29
1 förste byråingenjör	B 24
1 förste byråingenjör (å extra stat)	B 24
1 kanslibiträde	B 7
1 skrivbiträde	B 2

Statens elektriska inspektion.

3 statsinspektörer över elektriska starkströmsanläggningar	B 27
2 assistenter (å extra stat)	B 21.

Byrådirektören å industribyråns elektriska inspektion har att under vederbörande kommerseråds inseende utöva den närmare tillsynen över befattningshavarna inom statens elektriska inspektion. De tre statsinspektörerna förestå var sitt distrikt samt biträda dessutom elektriska sektionen vid utredning av ärenden rörande tillstånd att utföra starkströmsledningar (koncessionsansökningar) och vid behandling av ansökningar om installatörbehörighet.

I fråga om den statliga tillsynens nuvarande omfattning må framhållas, att ehuru alla starkströmsanläggningar falla under tillsynsmyndighetens kontroll, statligt besiktningsförfarande tillämpas huvudsakligen endast beträffande sådana anläggningar, för vilka jämlikt bestämmelser i 1902 års lag eller 1902 års stadga särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t erfordras. Icke

tillståndspliktiga anläggningar, som företrädesvis utgöras av inom byggnad inrymda konsumentanläggningar, bliva däremot endast i begränsad omfattning föremål för statlig besiktning. Emellertid kan vid behov besiktning påkallas genom särskild anmälan hos tillsynsmyndigheten. I stadgan finnas vidare bestämmelser om att det åligger innehavare av anläggning med viss högre spänning att med bestämda tidsintervall låta verkställa besiktning av anläggningen eller delar av denna. Den statliga tillsynen kompletteras i fråga om olika slag av konsumentanläggningar genom privat besiktningsverksamhet.

Beträffande *omfattningen av den statliga tillsynen* hava de sakkunniga ansett, att genom lämplig förstärkning av den statliga tillsynspersonalen borde icke blott ökad besiktningsfrekvens i fråga om tillståndspliktiga anläggningar utan även en effektivare tillämpning av den redan nu till buds stående möjligheten att påkalla statlig besiktning av andra anläggningar kunna möjliggöras. Sakkunniga förordade dessutom, att tillsynsmyndigheten erhölle bemyndigande att vid behov ålägga anläggningsägare att låta besiktiga anläggning genom enskild besiktningsman, vilken sedan till myndigheten finge avgiva förslag till erforderliga åtgärder. Det beslut tillsynsmyndigheten efter prövning av förslaget fattade skulle anläggningsägare vara skyldig ställa sig till efterrättelse på samma sätt, som om statlig besiktningsman utfört besiktningen.

Beträffande *organisationen av tillsynsmyndigheten* hava de sakkunniga framhållit, att de först tagit under övervägande, huruvida tillsynens förläggande under kommerskollegium kunde anses vara den mest ändamålsenliga anordningen eller om en helt fristående organisation eller en överflyttning, exempelvis till socialstyrelsen, vore att föredraga. Sakkunniga hava i detta avseende förordat, att kommerskollegium fortfarande skulle vara chefsmyndighet för statens elektriska inspektion. Utvecklingen på det elektriska området har emellertid synts de sakkunniga påkalla en ombildning av industribyråns elektriska sektion till *en byrå för elektriska ärenden,* på samma sätt som både bergsstaten och fartygsinspektionen hava egna byråer inom kollegium.

Vidkommande *statens elektriska inspektion* hava sakkunniga ansett att, under förutsättning att den föreslagna byrån för elektriska ärenden komme till stånd och omhändertoge alla frågor av central natur, det statliga besiktningsarbetet kunde i erforderlig omfattning utföras av tre statsinspektörer och tre assistenter.

Efter att hava redogjort för de över sakkunnigbetänkandet infordrade utlåtandena har *departementschefen* för egen del i detta ärende anfört följande:

Organisationen av den statliga tillsynen å elektriska starkströmsanläggningar måste naturligen bliva beroende på ståndpunkttagande till frågan vad nämnda verksamhet skall omfatta. Det torde därvid böra understrykas, att detaljerade statliga säkerhetsföreskrifter finnas meddelade rörande alla slag av starkströmsanläggningar, men att bestämmelserna om besiktningsväsendet utformats med avseende huvudsakligen fästat vid sådana anläggningar, för vilkas utförande särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t erfordras enligt bestämmelser i 1902 års lag och 1902 års stadga. Den omständigheten, att öv-

riga anläggningar, däribland alla konsumentanläggningar, endast i begränsad omfattning underkastas besiktning från statens sida, har föranlett igångsättande av enskild besiktningsverksamhet av olika slag. Emellertid torde ej heller tillståndspliktiga anläggningar bliva föremål för statliga besiktningar i den utsträckning, som ursprungligen förutsattes. Anledningen härtill är framför allt den, att tillsynsorganisationen icke i erforderlig grad anpassats efter den ofantliga utvecklingen på ifrågavarande område. Det torde vara tillräckligt erinra därom att ingen personalförstärkning å statens elektriska inspektion ägt rum efter år 1920. En effektivisering i berörda avseende synes nödvändig.

I detta sammanhang må erinras, att det av Kungl. Maj:t för innevarande års riksdag framlagda förslaget till ändringar i 1902 års lag innebär, bland annat, att gällande skyldighet att söka Kungl. Maj:ts tillstånd till utförande av elektriska anläggningar utvidgas i vissa avseenden, i samband med att i lagen införes direkt bestämmelse om behovsprövning vid meddelande av sådana tillstånd. Bifalles detta förslag, kommer behovet av effektivare statlig tillsynsverksamhet å det elektriska starkströmsområdet att bliva än mera framträdande. Jag förutsätter också, att elektriska inspektionen bör hava möjlighet och sålunda jämväl vara berättigad att i den omfattning inspektionen finner erforderlig besiktiga alla slag av starkströmsanläggningar, oberoende av huruvida anmälan om missförhållanden inkommit till inspektionen eller ej.

Anledning till att utvidga den statliga kontrollen till att även omfatta en regelbunden besiktning av samtliga eller åtminstone alla viktigare konsumentanläggningar, en verksamhet som skulle nödvändiggöra en helt annan organisation än den nuvarande, synes däremot ej föreligga. Ej heller förslagen om införande av obligatorisk besiktningsplikt beträffande konsumentanläggningar i förening med en allmän auktorisering av enskilda besiktningsorgan anser jag mig kunna biträda. I likhet med kommerskollegium har jag funnit den av sakkunniga för elektriska kontrollväsendet verkställda utredningen, i fråga om vars detaljer, i den mån de icke redan i det föregående berörts, jag tillåter mig hänvisa till sakkunnigas betänkande, utvisa, att sådana åtgärder i varje fall för närvarande icke erfordras samt att den ifrågasatta regleringen i tillämpningen skulle vara förenad med betydande svårigheter. Det torde sålunda även i fortsättningen huvudsakligen böra ankomma på enskilda initiativ att ordna besiktningsväsendet beträffande konsumentanläggningarna.

Till vad sakkunniga föreslagit rörande anlitande av enskilda organ för besiktning i särskilda fall ävensom rörande den kontroll, som skall åligga innehavare av anläggning, får jag anledning återkomma vid ett senare tillfälle. Ifrågavarande bestämmelser ingå nämligen såsom detaljer i de av de sakkunniga framlagda förslagen till ny stadga och nya säkerhetsföreskrifter. Efter erforderlig överarbetning kommer jag att för Kungl. Maj:t anmäla dessa förslag. Jag vill slutligen tillägga, att jag anser det för åstadkommande av en på lämpligt sätt avpassad kontroll å konsumentanläggningar vara av vikt, att kontakt upprätthålles mellan enskilda organ och tillsynsmyndigheten. I sådant avseende må nämnas, att brandförsäkringsanstalternas elektriska nämnd efter överläggningar med de sakkunniga omorganiserats till svenska brandskyddsföreningens elektriska nämnd samt att jämlikt medgivande av Kungl. Maj:t en representant för tillsynsmyndigheten inträtt såsom ordförande i den nya nämnden.

Efter att sålunda hava angivit min ståndpunkt till tillsynsproblemet i allmänhet övergår jag till själva organisationsfrågan. Jag utgår därvid från att kommerskollegium alltjämt skall vara chefsmyndighet för en på lokal stat

uppförd elektrisk inspektion. Den senare synes mig fortfarande böra vara förlagd till Stockholm. Den redogörelse jag i det föregående lämnat utvisar, att åsikterna i detta avseende varit mycket delade. För egen del har jag emellertid icke kunnat finna annat än att med hänsyn till de olika arbetsuppgifter, som åvila tillsynsmyndigheten, fördelarna av en central förläggning av inspektionen böra vara avgörande. Jag anser mig härutinnan kunna helt instämma uti vad sakkunniga för elektriska kontrollväsendet samt i sitt utlåtande den 30 november 1936 även kommerskollegium anfört till stöd för ett bibehållande av nuvarande anordning. Särskilt vill jag understryka behovet av att vid prövning av koncessionsansökningarna hava tillgång till biträde av statsinspektörerna. Förhållandena inom andra statliga inspektionsgrenar, exempelvis fartygsinspektionen och yrkesinspektionen, beträffande vilka en placering inom distrikten tillämpas, synas mig i berörda avseende icke jämförliga.

I likhet med sakkunniga för elektriska kontrollväsendet och kommerskollegium förordar jag, att den nuvarande elektriska sektionen å kollegii industribyrå ombildas till en byrå för elektriska ärenden. En sådan åtgärd, mot vilken erinran från intet håll framkommit, synes motiverad med hänsyn till ifrågavarande ärendens betydelse och omfattning. I samband med inrättande av den nya byrån inom kollegium bör den nuvarande befattningen såsom byrådirektör och överinspektör ersättas med en byråchefsbefattning. Med sistnämnda befattning bör icke förenas uppdrag att utföra inspektionsarbete. Jag förordar även, att den nuvarande ordinarie förste byråingenjörsbefattningen å sektionen för framtiden helt må utnyttjas för på byrån direkt ankommande arbetsuppgifter. I överensstämmelse med vad såväl kollegium som statskontoret framhållit rörande lämpligheten av att vid inträffande ledighet kunna förvandla den andra av de båda förste byråingenjörsbefattningarna till en tjänst för en person med juridisk-administrativ utbildning tillstyrker jag, att denna befattning bibehålles å extra stat.

Vad angår personaluppsättningen i övrigt å byrån för elektriska ärenden samt i anslutning därtill å den lokala inspektionen har jag efter närmare övervägande av de förslag, som därutinnan framlagts å ena sidan av de sakkunniga, å andra sidan av kommerskollegium, funnit mig böra biträda kollegii förslag. Beträffande den tekniska personalen å byrån föreslår jag sålunda en utökning endast med en amanuens i 18:e lönegraden för utförande av bland annat erforderliga ritarbeten. I fråga om kvinnliga befattningshavare torde någon förstärkning av de å elektriska sektionen för närvarande anställda arbetskrafterna icke vara erforderlig.

För genomförande av den effektivisering av elektriska inspektionens verksamhet, som enligt vad jag i det föregående framhållit torde vara av omständigheterna i hög grad påkallad, synes mig viktigt, att antalet besiktningsdistrikt icke minskas. Den av kollegium föreslagna åtgärden att inrätta en fjärde statsinspektörsbefattning, närmast med tanke på det nuvarande minsta distriktet, vilken befattning jämväl skulle ersätta den av sakkunniga å central stat föreslagna byrådirektörsbefattningen för handläggande av föreskriftsärenden m. m., anser jag under förhandenvarande förhållanden vara lämplig. I detta sammanhang må framhållas, att de omfattande utredningar, som under senare år verkställts, i varje fall tillsvidare torde komma att underlätta föreskriftsarbetet. Antalet assistenter föreslår jag i enlighet med båda förslagen skola ökas från två till tre, varvid samtliga böra uppföras å ordinarie stat i lönegrad B 21. Åt assistenterna synes även i fortsättningen kunna anförtros uppdrag att fullgöra vissa åligganden av mera central natur, varigenom de av sakkunniga föreslagna byråingenjörstjänsterna å byrån för elektriska ärenden i varje fall tillsvidare må kunna undvaras.

Vid ettvart av de fyra inspektionsdistrikten torde erfordras en kontorsbiträdesbefattning i lönegrad B 4. Även dessa befattningar synas skäligen böra uppföras å ordinarie stat. Vad angår statsinspektörernas lönegradsplacering vill jag uttala min principiella anslutning till det vid flera tillfällen framförda förslaget att uppflytta ifrågavarande befattningshavare från lönegraden B 27 till B 28 i samband med upphävande av den inspektörerna för närvarande tillkommande rätten att uppbära särskilda förrättningsarvoden. På sätt kommerskollegium förordat torde emellertid definitiv ståndpunkt till denna fråga böra tagas först sedan pågående arbete med allmän lönerevision för statstjänstemännen slutförts.

Huruvida den av mig förordade organisationen av elektriska byrån i framtiden skall visa sig tillräcklig kan måhända vara i viss mån osäkert, särskilt med tanke på att det förslag till ändringar i 1902 års lag, som i proposition underställts årets riksdag, innebär vissa vid avgivandet av kommerskollegii utlåtande över sakkunnigbetänkandet icke beräknade, nya uppgifter för kollegium. Men å andra sidan torde först efter en tids erfarenhet kunna närmare bedömas, vilket arbete ifrågavarande uppgifter komma att medföra. Därjämte må framhållas, att lagändringarna föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1939, under det att omorganisationsförslaget torde böra tillämpas redan med ingången av budgetåret 1938/1939. Ytterligare uppskov torde nämligen ur flera synpunkter vara olämpligt. Trots det trängande behovet av personalförstärkning för tillsynsmyndigheten har således organisationsfrågan redan måst anstå i avvaktan på överarbetningen av sakkunnigas lagförslag. Vidare bör beaktas, att inom kollegium förestår en tidskrävande slutgranskning av föreliggande förslag till moderna tekniska säkerhetsföreskrifter, vilka liksom på Kungl. Maj:t ankommande administrativa följdförfattningar till lagförslaget avses skola träda i kraft samtidigt med detta.

Förutom de ändringar i avlöningsstaten för kommerskollegium, vilka föranledas av ovan omförmälda förslag rörande tillsynen över elektriska starkströmsanläggningar, har kollegium förordat jämväl vissa andra på kollegii avlöningsanslag för budgetåret 1938/39 inverkande ändringsförslag. Sålunda har föreslagits, att, sedan den å övergångsstat uppförde kamreraren, vilken varit förordnad å annan befattning utom kollegium och för vilken i gällande avlöningsstat icke inräknats avlöning, numera erhållit begärt entledigande från nämnda förordnande och återinträtt i tjänstgöring hos kollegium, anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å övergångsstat borde ökas med 8,496 kronor och anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat minskas med 7,221 kronor. Vidare har föreslagits, att en kontorsbiträdesbefattning i lönegraden B 4 överfördes från bergsstatens övergångsstat till kollegii ordinarie stat. Med hänsyn till omläggningen och utvidgningen av kommerskollegii partiprisindex har en personalförstärkning av en halvtidsamanuens i 18:e samt ett kvinnligt skriv- och räknebiträde i 4:e lönegraden ansetts vara behövlig.

Ifrågavarande av kommerskollegium föreslagna ändringar i kollegii avlöningsstat hava av departementschefen tillstyrkts.

Departementschefen har i detta sammanhang till behandling upptagit en annan organisationsfråga, nämligen om *överflyttande till kommerskollegium*

av riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrås avdelning för sjöfartsärenden.

Departementschefen har därvid erinrat om att sjöfartsavdelningen, som inrättades i anledning av lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg samt med denna sammanhängande författningar, varit under åren 1915—1937 förlagd till socialstyrelsens byrå för arbetarskyddsärenden. Jämlikt beslut av 1937 års riksdag hade densamma jämte nämnda byrå i sin helhet från och med den 1 januari 1938 överflyttats till riksförsäkringsanstalten, som samtidigt i socialstyrelsens ställe blivit chefsmyndighet för yrkesinspektionen. Å sjöfartsavdelningen vore anställda en byråassistent med nautisk utbildning i lönegrad B 26 och ett kontorsbiträde i lönegrad B 4, båda å ordinarie stat, samt dessutom en nautisk amanuens med avlöning enligt lönegrad 15 i löneplanen för extra ordinarie personal.

Departementschefen har funnit praktiska skäl tala för, att de tre befattningarna å sjöfartsavdelningen för framtiden förlades till kommerskollegium. I likhet med kollegium har departementschefen ansett för säkerställande av att nödig hänsyn toges till de sociala synpunkterna lämpligt, att avdelningen icke inordnades under någon av kollegii byråer utan ställdes direkt under ämbetsverkets chef. I samband därmed syntes departementschefen benämningen byråassistent böra ändras till byrådirektör. Överinseendet över den av yrkesunderinspektörerna utövade tillsynen över stuveriarbetet vid lastning och lossning av fartyg samt utarbetandet av statistik rörande olycksfall i sjömans- och stuveriyrkena syntes emellertid departementschefen fortfarande böra ankomma på yrkesinspektionens chefsmyndighet. Någon erinran syntes därvid ej vara att göra mot att, på sätt som föreslagits, byråassistenten (byrådirektören) efter att hava överförts å kommerskollegii stat förordnades till specialinspektör för nämnda tillsynsarbete inom riksförsäkringsanstalten.

Departementschefen har vidare meddelat, att han vid anmälan den 17 december 1937 av förslag till ny sjöarbetstidslag, varom proposition avlåtits till innevarande års riksdag, närmare utvecklat skälen för att åtgärder vidtoges till tryggande av en tillfredsställande handläggning inom kommerskollegium av ärenden rörande lagens tillämpning. Departementschefen har nu framhållit, att den nautiska sakkunskap, som erfordrades vid ärendenas behandling, skulle på ett naturligt sätt tillföras kollegium genom förenämnde byråassistent för sjöfartsärenden. Vad beträffade den juridiskt-administrativa förstärkning av kollegii arbetskrafter, varav behov tillika torde föreligga, har departementschefen tillstyrkt, att för anlitande av juridiskt utbildad arbetskraft, särskilt vid de sociala sjöfartsfrågornas handläggning, ett arvode av 2,000 kronor för år ställes till förfogande.

Sammanfattningsvis skulle vad ovan föreslagits medföra följande förändringar i personalförteckningen för kommerskollegium, nämligen ökning av antalet byråchefer från 6 till 7, borttagande av befattningen såsom byrådirektör och överinspektör, införande av en befattning såsom byrådirektör i lönegrad B 26 samt ökning av antalet kontorsbiträden från 16 till 18.

Förslagsanslaget till avlöningar, som för innevarande budgetår är uppfört med 555,000 kronor, skulle för nästa budgetår uppgå till 586,900 kronor.

Anslaget till *Kommerskollegium: Omkostnader* är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 139,000 kronor.

För nästa budgetår hava anslagsposterna till expenser och till publikationstryck ansetts böra ökas med respektive 8,500 kronor och 3,000 kronor. Vad anginge försäljningsmedlen för sjömansrullor och publikationer hava dessa med hänsyn till vad som influtit under budgetåret 1936/37 synts kunna upptagas med ett från 7,500 kronor till 10,500 kronor förhöjt belopp. Anslaget i sin helhet skulle alltså komma att ökas till 147,500 kronor.

Anslaget till *Statens elektriska inspektion: Avlöningar* är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 52,400 kronor.

Enligt vad ovan anförts skulle organisationen för framtiden endast upptaga ordinarie tjänster, nämligen fyra statsinspektörer över elektriska starkströmsanläggningar i B 27, tre assistenter i B 21 och fyra kontorsbiträden i B 4.

För nästa budgetår har avlöningsanslaget beräknats till 75,000 kronor.

Anslaget till *Statens elektriska inspektion: Omkostnader* är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 15,000 kronor.

För nästa budgetår hava anslagsposterna till reseersättningar och till expenser ansetts böra höjas med respektive 5,000 kronor och 2,000 kronor. Anslaget i sin helhet skulle alltså komma att ökas till 22,000 kronor.

Utskottet. I likhet med departementschefen har utskottet funnit behov föreligga av en effektivare statlig tillsynsverksamhet över de elektriska starkströmsanläggningarna och ansluter sig utskottet till vad av departementschefen i denna fråga anförts. Vidkommande organisationen av berörda tillsynsverksamhet har utskottet funnit bärande skäl tala för att kommerskollegium alltjämt bör vara chefsmyndighet för statens elektriska inspektion. Departementschefens förslag om den elektriska sektionens å kommerskollegii industribyrå ombildande till en byrå för elektriska ärenden synes utskottet vara av utvecklingen på föreliggande området motiverat och tillstyrker utskottet alltså förslaget. Mot den föreslagna personaluppsättningen å nämnda byrå samt å kommerskollegium i övrigt har utskottet intet haft att erinra liksom ej heller mot den gjorda beräkningen av kollegii avlöningsanslag.

Den för statens elektriska inspektion förordade organisationen finner utskottet med hänsyn till behovet av en effektivisering av inspektionens verksamhet vara lämplig. Utskottet tillstyrker berörda förslag och har intet att invända mot den verkställda anslagsberäkningen.

De föreslagna ändringarna i omkostnadsstaterna för kommerskollegium och för statens elektriska inspektion tillstyrkas jämväl av utskottet.

Liksom departementschefen har utskottet funnit praktiska skäl tala för

ett överflyttande till kommerskollegium av riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrås avdelning för sjöfartsärenden och tillstyrker alltså förslaget härom.

Vad departementschefen i övrigt i nu föreliggande proposition i skilda avseenden föreslagit, har i de delar, om vilka utskottet icke särskilt yttrat sig, icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet, som under nu förevarande punkt gör hemställan beträffande kommerskollegii avlöningsanslag, kommer i fråga om kollegii omkostnadsanslag samt statens elektriska inspektions avlönings- och omkostnadsanslag att i efterföljande punkter hemställa om anvisande av medel.

Under åberopande av det anförda får utskottet alltså här hemställa,

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för kommerskollegium:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 generaldirektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
7 byråchefer	B 30
1 navigationsskoleinspektör	B 29
1 skeppsmätningsöverkontrollör och överinspektör	B 29
1 byrådirektör	B 28
1 byrådirektör	B 26
3 förste aktuarier	B 24
3 förste byråingenjörer	B 24
1 förste byråinspektör	B 24
1 redaktör	B 24
5 sekreterare	B 24
1 sjöteknisk konsulent	B 24
1 byråinspektör	B 22
2 aktuarier	B 21
2 notarier	B 21
1 revisor och bokhållare	B 21
1 registrator	B 14
3 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
8 kanslibiträden	B 7
5 expeditionsvakter	B 5
18 kontorsbiträden	B 4
2 skrivbiträden	B 2
Tjänstemän å övergångsstat.	
1 kamrerare	B 24
1 teknisk konsulent	B 24
1 kansliskrivare	B 11

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å extra stat.	
1 förste byråingenjör	B 24
1 sekreterare	B 24;

Anm. 1. Den å ordinarie stat upptagna befattningen såsom revisor och bokhållare skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde kamreraren kvarstår i tjänst.

Anm. 2. En av de å ordinarie stat upptagna kontorsbiträdesbefattningarna skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförda kansliskrivaren kvarstår i tjänst.;

b) godkänna följande avlöningsstat för kommerskollegium, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1938/39:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*		kronor 402,800
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, *förslagsvis*		» 20,900
3. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, *förslagsvis*		» 16,100
4. Särskilda arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t		» 6,000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a) Grundavlöningar m. m.	kronor 97,000	
b) Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis*	» 13,000	» 110,000
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*		» 31,100
Summa förslagsanslag		kronor 586,900

c) till *Kommerskollegium: Avlöningar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 586,900 kronor.

5:o) **Kommerskollegium: Omkostnader.** Under hänvisning till vad utskottet under närmast föregående punkt anfört, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Kommerskollegium: Omkostnader* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 147,500 kronor.

6:o) **Bergsstaten: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, sid. 8—10), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en minskning med 10,300 kronor, beroende på den från och med den 1 september 1937 genomförda minskningen av antalet bergmästardistrikt, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för bergsstaten:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
4 bergmästare	B 29
3 gruvingenjörer	B 22
4 kontorsbiträden	B 4;

b) godkänna följande avlöningsstat för bergsstaten, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1938/39:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*	kronor 72,000
2. Särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	» 600
Summa förslagsanslag	kronor 72,600;

c) till *Bergsstaten: Avlöningar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 72,600 kronor.

7:o) **Bergsstaten: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7, sid. 10 och 11) att till Bergsstaten: Omkostnader för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 15,000 kronor.

Departementschefen har anfört, att på grund av en bergmästares avsked och en gruvingenjörs utnämning å tjänst i kommerskollegium dessa personer komma att med utgången av mars 1938 frånträda av dem innehavda tjänsteboställen, nämligen bergmästarebostället i Filipstad respektive gruvingenjörsbostället Stora gården i Kopparberg. För den händelse efter nämnda tidpunkt några oundgängliga utgifter, såsom skatter och onera, skulle komma att uppstå för dessa boställen innan frågan om den framtida dispositionen av dem blivit avgjord har departementschefen hemställt om riksdagens medgivande, att dylika utgifter finge bestridas för bostället i Filipstad från bergsstatens omkostnadsanslag och för bostället i Kopparberg av avkastningen å en genom markförsäljningar från bostället uppkommen, av statskontoret förvaltad fond. Någon höjning av anslaget med anlednig härav har icke ansetts behövlig, utan har departementschefen för nästa budgetår räknat med oförändrat anslagsbelopp.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot beräkningen av förevarande anslag liksom ej heller mot vad departementschefen i samband därmed föreslagit, hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må till *Bergsstaten: Omkostnader* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 15,000 kronor.

8:o) **Sprängämnesinspektionen: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, sid. 11 och 12), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en höjning med 200 kronor, avseende anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för sprängämnesinspektionen, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1938/39:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till tjänsteman å ordinarie stat, *förslagsvis*		kronor 10,200
2. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, *förslagsvis*		» 14,900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m.	kronor 4,200	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis*	» 500	» 4,700
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*		» 1,500
Summa förslagsanslag		kronor 31,300;

b) till *Sprängämnesinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 31,300 kronor.

9:o) **Sprängämnesinspektionen: Omkostnader.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, sid. 12) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sprängämnesinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 5,500 kronor.

10:o) **Statens elektriska inspektion: Avlöningar.** Under hänvisning till vad utskottet ovan under punkt 4:o) anfört, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för statens elektriska inspektion:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
4 statsinspektörer över elektriska starkströmsanläggningar	B 27
3 assistenter	B 21
4 kontorsbiträden	B 4;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens elektriska inspektion, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1938/39:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*	kronor 71,600;
2. Särskilda löneförmåner till ordinarie tjänsteman, *förslagsvis*	» 3,400
Summa förslagsanslag	kronor 75,000;

c) till *Statens elektriska inspektion: Avlöningar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 75,000 kronor.

11:o) **Statens elektriska inspektion: Omkostnader.** Under hänvisning till vad utskottet ovan under punkt 4:o) anfört, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Statens elektriska inspektion: Omkostnader* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 22,000 kronor.

12:o) **Fartygsinspektionen: Avlöningar. Fartygsinspektionen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 12 och 13, sid. 13 och 14), vilka i förhållande till de för innevarande budgetår anvisade anslagen innebära beträffande förstnämnda anslag ingen ändring i fråga om beloppet och beträffande sistnämnda anslag en ökning med 6,000 kronor, avseende reseersättningar, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1938/39 anvisa

a) till *Fartygsinspektionen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 212,000 kronor;

b) till *Fartygsinspektionen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 52,000 kronor.

13:o) **Skeppsmätningsväsendet: Avlöningar. Skeppsmätningsväsendet: Omkostnader.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 14

och 15, sid. 14 och 15) och under erinran, att någon ändring ej ifrågasatts beträffande anslagsbeloppet, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1938/39 anvisa
a) till *Skeppsmätningsväsendet: Avlöningar* ett förslagsanslag av 16,500 kronor;
b) till *Skeppsmätningsväsendet: Omkostnader* ett förslagsanslag av 9,800 kronor.

14:o) **Torvingenjörer: Avlöningar. Torvingenjörer: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 16 och 17, sid. 15 och 16) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1938/39 anvisa
a) till *Torvingenjörer: Avlöningar* ett anslag av 6,000 kronor;
b) till *Torvingenjörer: Omkostnader* ett anslag av 4,000 kronor.

15:o) **Instruktör i hemslöjd: Avlöning. Instruktör i hemslöjd: Reseersättningar.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 18 och 19, sid. 16 och 17) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1938/39 anvisa
a) till *Instruktör i hemslöjd: Avlöning* ett anslag av 3,500 kronor;
b) till *Instruktör i hemslöjd: Reseersättningar* ett förslagsanslag av 1,000 kronor.

16:o) **Navigationsskolorna: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 20, sid. 17—22) att
dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för navigationsskolorna;
dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för navigationsskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1938/39;
dels ock till navigationsskolorna: Avlöningar för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 348,400 kronor.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 321,400 kronor.

Med hänsyn därtill, att Kungl. Maj:t beslutat förordna lektorn å maskintekniska linjen vid navigationsskolan i Stockholm att vara rektor vid sam-

ma skola, har kommerskollegium föreslagit, att lektorstjänsten för sådant fall bör utbytas mot en befattning såsom adjunkt med nautisk utbildning. Departementschefen, som funnit förslaget ur praktisk synpunkt fördelaktigt, har ansett medgivandet böra lämnas i den formen, att dels antalet adjunktstjänster i personalförteckningen för navigationsskolorna ökas från 19 till 20, dels ock till personalförteckningen fogas en anmärkning av innehåll att en befattning som lektor å maskintekniska linjen skall hållas obesatt, så länge en dylik befattningshavare innehar förordnande att vara rektor vid navigationsskola.

Med erinran att vid 1931 års omorganisation av navigationsskolorna arvodet till examensledaren i övermaskinist- och maskinistklasserna bestämts till 1,500 kronor för år, därå emellertid skulle utgå dyrtidstillägg enligt de för icke reglerade verk fastställda grunder, har departementschefen, då från och med den 1 januari 1938 dyrtidstillägg komme att utgå enligt grunderna för reglerade verk, föreslagit, att arvodet i fråga i staten upptages till 1,700 kronor, med rätt dock för Kungl. Maj:t att inom anslagspostens ram bestämma det belopp, med vilket arvodet i varje särskilt fall skall utgå.

Vidare har föreslagits, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal höjes med 1,000 kronor för avlönande av den extra lärarkraft, som erfordras såsom arbetshjälp åt rektorn vid navigationsskolan i Stockholm för bestridande av undervisningen å maskintekniska linjen.

Den verkställda beräkningen av förevarande anslag liksom vad departementschefen i samband därmed i skilda avseenden föreslagit har icke föranlett någon erinran från utskottets sida. *Utskottet.*

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för navigationsskolorna:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
5 rektorer, lön enligt kungörelsen den 19 november 1937 (nr 875) angående utsträckt tillämpning av avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende	—
8 lektorer	L 27
20 adjunkter	L 23.

Anm. En befattning som lektor å maskintekniska linjen skall hållas obesatt, så länge en dylik befattningshavare innehar förordnande att vara rektor vid navigationsskola;

b) godkänna följande avlöningsstat för navigationsskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1938/1939:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*	kronor	288,400
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	»	1,700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	66,000
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	»	2,500
Summa	kronor	358,600

Särskilda uppbördsmedel:

Hyror och hyresersättningar	kronor	10,200
Nettoutgift	kronor	348,400;

c) till *Navigationsskolarna: Avlöningar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 348,400 kronor.

17:o) **Navigationsskolorna: Omkostnader.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21, sid. 22—24), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär dels en höjning av posten till expenser med 4,200 kronor, dels ock en höjning av de under anslaget av elevavgifter bestående uppförda särskilda uppbördsmedlen med 400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Navigationsskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 19,600 kronor.

18:o) **Navigationsskolorna: Kompletteringskurs vid tekniskt läroverk. Praktisk utbildning av däcksbefäl för den svenska handelsflottan.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 22 och 23, sid. 24 och 25), vilka i förhållande till de för innevarande budgetår anvisade anslagen innebära beträffande förstnämnda anslag ingen ändring i fråga om beloppet och beträffande sistnämnda anslag en minskning med 22,800 kronor, beroende i huvudsak på att statsbidrag för skolskeppsverksamhet numera kunde ifrågakomma endast till Abraham Rydbergs stiftelse, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1938/39 anvisa

a) till *Navigationsskolorna: Kompletteringskurs vid tekniskt läroverk* ett anslag av 2,400 kronor;

b) till *Praktisk utbildning av däcksbefäl för den svenska handelsflottan* ett reservationsanslag av 13,000 kronor.

C. Bergsbruk, industri, hantverk och slöjd.

19:o) **Statens provningsanstalt: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 24, sid. 26—28) att

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens provningsanstalt, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1938/39;

dels ock till Statens provningsanstalt: Avlöningar för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 320,300 kronor.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 298,800 kronor.

Departementschefen har tillstyrkt en av styrelsen för statens provningsanstalt gjord framställning om ökning av anslagsposten till tillfälliga biträden från 41,000 kronor med 21,000 kronor till 62,000 kronor. Såsom skäl härför har anförts dels de av statsmakterna beviljade löneförbättringarna för ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare ävensom den fortgående allmänna prisförhöjningen, dels att anstalten under den gångna 5-årsperioden nödgats eftersätta behövliga metodundersökningar för sitt eget arbete, varför sådana undersökningar nu måste utföras i ökad utsträckning, dels ock att anstalten träffat anordningar för fortlöpande betongrörskontroll, vilken kontroll beräknats kräva tillfälliga biträden till en sammanlagd kostnad av omkring 15,700 kronor.

Vidare har föreslagits ökning med 500 kronor av anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän.

Utskottet, som ansett sig böra tillstyrka den föreslagna anslagsökningen, får hemställa, *Utskottet.*

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för statens provningsanstalt, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1938/39:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*		kronor 156,200
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, *förslagsvis*		» 21,700
3. Avlöning till tjänsteman å extra stat, *förslagsvis*		» 8,100
4. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t		» 1,000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m.	kronor 52,900	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis*	kronor 4,700	» 57,600

6. Avlöningar till tillfälliga biträden, *förslagsvis* kronor 62,000
7. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*..... » 13,700

Summa förslagsanslag kronor 320,300;

b) till *Statens provningsanstalt: Avlöningar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 320,300 kronor.

20:o) **Statens provningsanstalt: Omkostnader.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25, sid. 28—30), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär dels ökning med 6,000 kronor, avseende reseersättningar, dels ökning med 2,500 kronor, avseende expenser, dels ock ökning med 5,500 kronor, avseende övriga utgifter, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens provningsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 82,500 kronor.

21:o) **Statens provningsanstalt: Nyanskaffning av tekniska apparater m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26, sid. 31) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens provningsanstalt: Nyanskaffning av tekniska apparater m. m.* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 20,000 kronor.

22:o) **Bidrag till ingenjörsvetenskapsakademien: Akademien. Bidrag till ingenjörsvetenskapsakademien: Tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 27 och 28, sid. 31—35) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, som nu äskats, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1938/39 anvisa

a) till *Bidrag till ingenjörsvetenskapsakademien: Akademien* ett anslag av 40,000 kronor;

b) till *Bidrag till ingenjörsvetenskapsakademien: Tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet* ett reservationsanslag av 90,000 kronor.

23:o) **Utrustning m. m. för flygteknisk försöksanstalt.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 29, sid. 35 och 36) att, i avbidan på särskild

proposition i ämnet, till Utrustning m. m. för flygteknisk försöksanstalt för budgetåret 1938/39 beräkna ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Vidare hade Kungl. Maj:t såsom kapitalinvestering under rubriken Statens allmänna fastighetsfond (bilaga 9) föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till Uppförande av byggnader för flygteknisk försöksanstalt för budgetåret 1938/39 beräkna ett reservationsanslag av 742,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i proposition nr 56, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden, föreslagit riksdagen att

dels till Utrustning m. m. för flygteknisk försöksanstalt för budgetåret 1938/39 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor;

dels ock till Uppförande av byggnader för flygteknisk försöksanstalt för budgetåret 1938/39 såsom kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond anvisa ett reservationsanslag av 742,000 kronor.

Departementschefen har inledningsvis meddelat att ingenjörsvetenskapsakademien i skrivelse den 10 februari 1936 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt särskilda sakkunniga att utarbeta förslag till en huvudsakligen för tillgodoseende av flygindustriens behov avsedd aerodynamisk försöksanstalt samt i övrigt vidtaga åtgärder för upprättande av en dylik anstalt.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande samma dag tillkallade departementschefen i anslutning till det sålunda anförda professorn vid tekniska högskolan I. V. Malmer för att inom handelsdepartementet verkställa utredning rörande inrättande av en vetenskaplig försöksanstalt för flygindustriens behov.

Till fullgörande av detta uppdrag har utredningsmannen den 16 september 1937 avgivit betänkande med förslag angående inrättande av en flygteknisk försöksanstalt.

Departementschefen har i propositionen lämnat en ingående redogörelse för berörda betänkande ävensom myndigheternas däröver avgivna yttranden.

För egen del har departementschefen i ärendet anfört följande:

Med den utveckling flygväsendet tagit på skilda områden är det av betydelse för ett land att hava tillgång till egen flygkonstruktiv verksamhet. För en flygindustri, byggd på inhemska konstruktioner, är flygteknisk försöksverksamhet en nödvändig förutsättning. Av utredningen i ärendet framgår också, att i andra länder inrättats flygtekniska försöksanstalter, där vetenskaplig forskning i flygindustriens intresse bedrives. Dessa anstalter äro, om också icke alltid till namnet, av statlig karaktär. Med hänsyn till de kostnader, som äro förbundna med en dylik anstalt, torde en sådan icke heller i vårt land kunna komma till stånd utan statens medverkan. De industrier, som för närvarande i Sverige tillverka flygmateriel, äro aktiebolaget svenska järnvägsverkstäderna, Linköping, svenska aeroplanaktiebolaget, Trollhättan, aktiebolaget Götaverken, Göteborg, och Nohabs flygmotoraktiebolag, Troll-

hättan. De två förstnämnda bolagen samarbeta under ett särskilt bolag, aktiebolaget förenade flygverkstäder, Stockholm. Såsom jag framhöll vid igångsättandet av den nu slutförda utredningen, måste ståndpunkttagandet till frågan om anordnande av en flygteknisk försöksanstalt i vårt land bliva beroende av den svenska flygindustriens ställning till spörsmålet om upptagande och garanterande av självständig konstruktionsverksamhet. Ehuru någon bindande utfästelse om dylik verksamhet icke gjorts av de berörda industrierna, torde likväl de av kommerskollegium åberopade uttalanden, som i sådant hänseende skett, få anses utgöra tillräcklig grund för att en försöksanstalt av här ifrågavarande slag kommer till stånd. Av kommerskollegii utlåtande framgår också, att behov av dylik anstalt torde göra sig gällande inom de närmaste åren. På grund av vad sålunda anförts och då viss tid måste förflyta innan institutionen, sedan dess anordnande beslutats, hinner färdigställas och kan träda i verksamhet, tillstyrker jag, att medel för påbörjande genom statens försorg av en flygteknisk försöksanstalt anvisas å riksstaten för nästkommande budgetår.

I fråga om anstaltens omfattning och arbetsuppgifter biträder jag utredningsmannens förslag. Anstaltens syfte bör alltså närmast vara att bedriva för flygindustriens konstruktiva verksamhet erforderliga vetenskapliga undersökningar och sålunda icke att utföra provning av material eller färdig materiel. Jag tillstyrker förslaget, att den flygtekniska försöksanstalten, åtminstone tillsvidare, begränsas att omfatta en aerodynamisk och en hållfasthetsavdelning samt, anknuten till någon av dessa avdelningar, en flygmekanisk avdelning. Någon särskild avdelning för sjöflygplan, på sätt föreslagits i en reservation till rikskommissionens för ekonomisk försvarsberedskap yttrande, finner jag alltså för närvarande ej erforderlig. De laboratorieundersökningar av specialnatur, som behövas för dylika plan, torde i den utsträckning, som tillsvidare kan anses erforderlig, kunna, såsom utredningsmannen förutsatt, utföras vid Chalmers tekniska högskola. Anmärkas må i detta sammanhang, att enligt vad erfarenheten från utlandet giver vid handen sådana specialundersökningar icke med nödvändighet behöva vara förlagda till den flygtekniska försöksanstalten, även om där finnes anordnad särskild avdelning för undersökning i övrigt av sjöflygplan. Ej heller torde för närvarande påkallas inrättande vid försöksanstalten av något motorforskningslaboratorium. Det tomtområde, som förordas för anstaltens förläggning, bör emellertid vara tillräckligt för att medgiva utbyggande av ett sådant laboratorium, om behov därav framdeles skulle yppa sig.

Vad angår undersökning av material delar jag utredningsmannens mening, att, åtminstone tillsvidare, något materiallaboratorium ej bör inrättas vid försöksanstalten utan materialforskning får ske vid redan bestående institutioner såsom statens provningsanstalt och metallografiska institutet samt vid materialprovningsavdelningar vid industriföretagen. Sveriges industriförbunds av kommerskollegium understödda förslag, att även vid försöksanstalten skulle i viss utsträckning handhavas dylika materialfrågor, vilka för sådant fall närmast borde förläggas till hållfasthetsavdelningen, kan visserligen synas förtjäna beaktande, men torde med ställningstagande därtill kunna anstå i avvaktan på resultaten av den av utredningsmannen föreslagna anordningen. Jag utgår härvid i likhet med utredningsmannen från att materialforskningen sammanhålles av ett centralorgan, som uppgör program för forskningen vid de olika laboratorierna. Som dylikt centralorgan torde kunna tjänstgöra det flygtekniska råd, vars inrättande jag i det följande ämnar tillstyrka. Till centralorganets förfogande för bekostande av ifrågavarande materialundersökningar torde, såsom utredningsmannen föreslagit, böra anvisas visst årligt belopp.

Provningsverksamhet bör vid försöksanstalten äga rum allenast om och i den omfattning anstaltens huvuduppgift, forskningsarbetet, ej därigenom menligt påverkas. Provning av material kan företagas vid nyssnämnda provningsinstitutioner. Vad provning av färdig materiel beträffar synes lämpligt att, på sätt utredningsmannen förutsatt, provning av utrustningsmateriel, såsom exempelvis radioapparater och navigationsinstrument, företages vid flygvapnets försökscentral, oavsett om materielen är avsedd för militär eller civil flygning. Färdiga motorer och flygplan torde böra provas antingen vid nämnda försökscentral eller vid vederbörande industriföretag under luftfartsmyndighetens kontroll. Är det fråga om leveranser för militärt ändamål, synes provningen närmast ankomma på flygvapnet. Slutligt ståndpunkttagande till spörsmålet om provningen av de färdiga produkterna torde emellertid ej nu vara nödvändigt; frågan torde i sinom tid få avgöras med ledning av de erfarenheter, som så småningom vinnas på området.

Den aerodynamiska avdelningen utgör försöksanstaltens centrala del, och utredningsmannen har beträffande denna verkställt en i detalj längre gående utredning än i fråga om anstalten i övrigt. Vad hållfasthets- och flygmekaniska avdelningarna angår torde utredningsmannen hava avsett, att närmare bestämning av erforderliga anordningar lämpligast bör ske i den mån behovet därav, allteftersom arbetet med anstaltens utförande fortskrider, bättre kan överblickas. Men även beträffande den aerodynamiska avdelningen har utredningsmannen förutsatt viss ytterligare utredning. Vid beräkning av engångskostnaderna för försöksanstalten har sålunda för tunnelmodell och modellförsök upptagits ett belopp av 4,000 kronor. Vidare hava särskilda belopp beräknats, avseende bland annat ritningar och oförutsedda utrustningskostnader. Vid det remissförfarande, utredningsmannens förslag underkastats, har någon invändning ej riktats mot den utformning utredningsmannen givit försöksanstalten, under förutsättning att dess arbetsuppgifter begränsades på föreslaget sätt. Från ingenjörsvetenskapsakademiens sida har dock uttalats, att förslaget till vindtunnelns anordnande borde i visst hänseende bliva föremål för vidare utredning. Liknande erinran har av flygförvaltningen gjorts beträffande de föreslagna våg- och propellerprovningsanordningarna. För egen del finner jag av vad i ärendet förekommit framgå, att en försöksanstalt i enlighet med utredningsmannens förslag skulle vara ägnad att fylla sin uppgift i det stora hela tillfredsställande. Härmed är icke sagt, att vissa jämkningar i förslaget skulle vara uteslutna. Det torde ej vara lyckligt att vid inrättandet av en institution av förevarande art låsa sig alltför fast vid vissa bestämda anordningar. Såsom utredningsmannen själv förutsatt kan under byggnads- och utrustningsarbetets gång visa sig lämpligt, att utformningen i ett eller annat avseende blir annorlunda än nu tänkts. Det lärer bliva nödvändigt, att arbetet med anstaltens utförande bedrives under fortlöpande kontroll av sakkunnig. Eventuellt kan visa sig ändamålsenligt, att försöksanstaltens blivande ledning utses i så god tid, att den kan följa arbetet med anstaltens tillkomst. Under förutsättning att arbetena i huvudsak hålla sig inom av statsmakterna beräknad kostnadsram, torde härvid hinder icke böra möta mot att sådana jämkningar i nu föreliggande förslag göras, som av sakkunniga prövas välbefogade och som ej föranleda rubbning i de arbetsuppgifter, försöksanstalten enligt angivna riktlinjer skulle hava. Vid de överväganden, som sålunda kunna komma att ske, torde jämväl vad ingenjörsvetenskapsakademien och flygförvaltningen i nyssberörda avseende anfört kunna bliva föremål för prövning.

I likhet med utredningsmannen finner jag nödvändigt, att försöksanstalten förlägges intill eller i närheten av en flygplats, så belägen att den är lätt till-

gänglig för dem, som måste hava beröring med anstalten. Vad angår de alternativ, som härvid kunna ifrågakomma, torde, såsom kommerskollegium framhållit, på de av utredningsmannen anförda skälen en förläggning till visst flygindustriellt företag icke vara lämplig. En förläggning till militär flygplats torde erbjuda fördelar, bland annat ur kostnadssynpunkt. Utredningen giver emellertid vid handen, att Stockholm i dylikt fall skulle vara uteslutet såsom förläggningsort, enär plats för försöksanstalten å Järvafältet i närheten av flygvapnets flygfält vid Barkarby ej torde kunna beredas. Vid sådant förhållande hava såväl utredningsmannen som kommerskollegium förordat, att anstalten förlägges till Bromma flygplats, där erforderligt område kan förvärvas från Stockholms stad. Ehuru jag icke är oförstående för de erinringar, som kunna riktas mot detta förslag, synes i förevarande läge någon bättre förläggningsort vara svår att finna. Vad särskilt beträffar väg- och vattenbyggnadsstyrelsens invändning, att Bromma flygplats i en jämförelsevis nära framtid i huvudsak måste reserveras för reguljär lufttrafik, må framhållas, att provflygningarna för försöksanstaltens räkning, även om anstaltens flygmekaniska avdelning så småningom erhåller större omfattning än den nu planerade, knappast torde behöva inverka hindrande på trafikflygningen. Erinras må för övrigt, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen funnit de skäl, som tala för försöksanstaltens förläggning i anslutning till ett flygfält i Stockholms närhet, böra tillmätas avgörande betydelse. De i vissa yttranden berörda planerna på anordnande av reservflygfält, dit anstalten kunde placeras, torde för närvarande få anses avförda från dagordningen. Det av utredningsmannen föreslagna området vid Bromma flygfält synes vara av tillräcklig storlek att kunna tillgodose framtida eventuella behov av utvidgningar vid anstalten samt jämväl i övrigt vara lämpligt för ändamålet. Den betingade köpeskillingen, 342,000 kronor, har av byggnadsstyrelsen funnits skälig. För egen del vill jag på anförda grunder giva min anslutning till utredningsmannens förslag. Skulle emellertid innan ärendet ännu slutligen avgjorts någon fördelaktigare lösning inom samma kostnadsram till äventyrs yppa sig, torde jag få ånyo underställa frågan Kungl. Maj:t, som därvid bör hava frihet att besluta efter omständigheterna.

Mot de av utredningsmannen beräknade engångskostnaderna för försöksanstaltens uppförande och utrustning m. m. har icke framkommit anledning till erinran. Kostnaderna skulle sålunda sammanlagt uppgå till för byggnader 1,008,500 kronor och för utrustning m. m. 903,500 kronor. Härtill komma kostnaderna för markförvärvet, 342,000 kronor. Jag tillstyrker att sistnämnda belopp anvisas å riksstaten för nästkommande budgetår. Utgående från att byggnaderna icke hinna färdigställas under ett år, föreslår jag vidare, att för byggnadsändamål under nämnda budgetår upptages ett belopp av 400,000 kronor. Dessa båda belopp, tillhopa 742,000 kronor, torde böra anvisas såsom reservationsanslag under kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond. För anskaffande av utrustning och inventarier m. m. torde under nästa budgetår böra vara tillräckligt med ett belopp av 150,000 kronor. Jag förutsätter, att härav jämväl må bestridas den ersättning, som kan befinnas böra utgå till sådan sakkunnig kontrollant av arbetet, varom förmälts i det föregående, samt andra eventuella administrationskostnader under byggnadstiden. Beloppet torde böra anvisas såsom särskilt reservationsanslag under tionde huvudtiteln.

I likhet med utredningsmannen finner jag övervägande skäl tala för att försöksanstalten organiseras som en självständig civil institution. Jag biträder likaledes förslaget, att anstalten icke blott i ekonomiskt hänseende utan även rent formellt får karaktär av statlig organisation. Härvid bör emellertid, såsom utredningsmannen framhållit, tillses, att förefintliga möjligheter

för anstalten till smidig anpassning efter industriens och utvecklingens behov tillvaratagas.

Vad angår försöksanstaltens organisation i övrigt ansluter jag mig till förslaget, att anstalten skall stå under inseende av en styrelse, bestående av representanter för de av anstaltens verksamhet berörda intressena. Styrelsens närmare sammansättning torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, därvid jag emellertid förutsätter, att utredningsmannens förslag åtminstone i huvudsak följes. Utredningsmannen har tänkt sig, att på det sålunda bildade organet skulle ankomma icke blott försöksanstaltens administrativa ledning utan även planläggandet av den flygtekniska försöksverksamheten såväl vid anstalten som vid de utomstående institutioner, där, enligt vad förut anförts, viss hithörande verksamhet skulle bedrivas. Liksom utredningsmannen är jag övertygad om lämpligheten av att ett organ bildas med den planläggande och sammanhållande uppgift, som enligt förslaget skulle komma att anförtros försöksanstaltens styrelse. Jag delar emellertid de i yttrandena från flera håll framkomna betänkligheterna beträffande spörsmålet huruvida en dylik uppgift skall kunna på ett ur rationellt vetenskapliga och industriella synpunkter tillfredsställande sätt skötas av en sålunda sammansatt anstaltsstyrelse, varom här är fråga. I likhet med kommerskollegium anser jag mig därför böra förorda, att sistnämnda uppgift icke anförtros anstaltsstyrelsen utan i stället överlämnas åt ett särskilt flygtekniskt råd, bildat av sakkunniga personer. Ledamöterna i rådet böra utses av Kungl. Maj:t. Antalet ledamöter och den närmare sammansättningen av rådet torde få bero på ytterligare överväganden.

I fråga om personalorganisationen innebär utredningsmannens förslag, att som chef för försöksanstalten skulle stå en överdirektör, förordnad för sex år i sänder med avlöning enligt lönegraden A 2 för ordinarie befattningshavare eller således 15,000 kronor om året. Övrig personal skulle utgöras av bland andra *dels* vid den aerodynamiska avdelningen en ordinarie avdelningschef i lönegraden B 29, en ordinarie förste avdelningsingenjör i lönegraden B 26, en extra ordinarie avdelningsingenjör i 24:e lönegraden samt en extra ordinarie avdelningsingenjör för det fysikaliska laboratoriet i 22:a lönegraden, *dels* vid hållfasthetsavdelningen en ordinarie avdelningschef i lönegraden B 29, en extra ordinarie och en extra avdelningsingenjör i 22:a lönegraden samt en ordinarie försöksledare i lönegraden B 20, *dels ock* vid flygmekaniska avdelningen en extra ordinarie avdelningsingenjör i 24:e lönegraden med flygtillägg å 3,000 kronor om året. Därjämte skulle finnas diverse odinarie, extra ordinarie och extra befattningshavare i lägre lönegrader samt arbetarpersonal och tillfälliga biträden. De sammanlagda årliga avlöningskostnaderna hava uppskattats till 225,000 kronor, dyrtidstillägg oberäknat.

Då försöksanstalten icke kommer att träda i verksamhet under nästkommande budgetår, behöver för närvarande anslag till årskostnaderna icke äskas. Ej heller torde det vara nödvändigt eller ens lämpligt att nu i detalj fastslå försöksanstaltens blivande stater. Vissa frågor av övervägande principiell natur beträffande anstaltens personalorganisation torde emellertid redan i detta sammanhang böra prövas. Jag vill härvid ansluta mig till de synpunkter, som kommit till uttryck såväl i kommerskollegii som i statskontorets yttrande, nämligen att anställningsformen åtminstone för de högre tjänstemännen, å vilka ansvaret för försöksverksamhetens ändamålsenliga bedrivande främst vilar, bör bliva sådan, att rättelse i händelse av olämpligt personval icke omöjliggöres eller över hövan försvåras. I detta syfte tillstyrker jag kommerskollegii förslag, att de av mig nyss särskilt uppräknade befattningshavarna icke inordnas i lönegrader utan tillsättas allenast på för-

ordnande under viss tid samt att ersättningen till dem följaktligen bestämmes att utgå i form av årsarvode. Beträffande arvodenas belopp förordar jag på av kommerskollegium åberopade skäl, att arvodet till anstaltens chef fastställes till 17,000 kronor. Likaledes kan jag biträda kommerskollegii förslag om ett årsarvode till var och en av de båda avdelningscheferna å 12,000 kronor och till förste avdelningsingenjören vid aerodynamiska avdelningen å 10,000 kronor. I likhet med kollegium förutsätter jag, att med dessa fyra befattningar förenas pensionsrätt enligt bestämmelserna i 3 kap. civila tjänstepensionsreglementet. Vad angår den övriga ingenjörspersonalen torde ersättning böra utgå med belopp, som Kungl. Maj:t efter förslag av styrelsen bestämmer under hänsynstagande till de för vederbörande befattningshavare stadgade kompetensfordringarna och arbetsuppgifterna.

För av mig här ej särskilt angivna, av utredningsmannen i lönegrader inordnade befattningshavare torde lönegradsplaceringen kunna bibehållas. Jag förordar emellertid att, i avvaktan på någon erfarenhet av försöksanstaltens verksamhet, tillsvidare icke inrättas några tjänster å ordinarie stat utan samtliga ifrågavarande befattningar upptagas såsom extra ordinarie eller extra.

Vidkommande slutligen driftskostnaderna må här allenast erinras, att dessa av utredningsmannen beräknats till 205,000 kronor om året. Det torde icke vara anledning att nu närmare ingå på ifrågavarande beräkningar, vilka emellertid synas kunna godtagas såsom ägnade att skänka en i huvudsak tillförlitlig uppfattning om de medelsanspråk, som kunna komma att ställas på statsverket från anstaltens sida. Framhållas må emellertid tillika i detta sammanhang, att statsverket kan beräknas bliva gottgjort viss del av anstaltens årskostnader genom inflytande avgifter för vid anstalten beställda undersökningar. Det torde, på sätt utredningsmannen föreslagit, böra ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma de grunder, efter vilka dessa avgifter skola utgå. Härvid bör uppenbarligen tillses, att beloppen avpassas under vederbörligt hänsynstagande till de industrier, som anstalten har till uppgift att betjäna.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag innebär inrättande av en flygteknisk försöksanstalt, varigenom förutsättningar skulle skapas för flygteknisk forskning och experimentverksamhet, möjliggörande en flygindustri, som byggde sin verksamhet på inhemska konstruktioner. Då det givetvis ur skilda synpunkter är av utomordentlig vikt för ett land att på förevarande område äga tillgång till en självständig industri, finner utskottet sig böra tillstyrka, att en dylik anstalt genom statens försorg kommer till stånd.

Vad beträffar försöksanstaltens omfattning och arbetsuppgifter kan utskottet helt ansluta sig till vad departementschefen härutinnan föreslagit. Utskottet delar även departementschefens uppfattning om lämpligheten av att planläggandet av den ifrågasatta försöksverksamheten anförtros åt ett särskilt flygtekniskt råd.

Departementschefen har beträffande anstaltens personalorganisation icke räknat åtminstone tills vidare med inrättande av några tjänster på ordinarie stat, utan ansett de högre befattningshavarna böra tillsättas på förordnande under viss tid med ersättning i form av arvode och övriga befattningshavare upptagas såsom extra ordinarie eller extra. Utskottet ansluter sig till vad

departementschefen sålunda föreslagit och har intet att erinra mot för befattningshavarna vid försöksanstalten förordad löneställning. Såsom departementschefen emellertid framhållit, behöver för närvarande anslag till avlöningskostnader icke anvisas, enär anstalten icke kommer att träda i verksamhet under nästa budgetår. Ej heller är det behövligt att nu i detalj fastställa anstaltens blivande stater.

I fråga om engångskostnaderna för försöksanstaltens uppförande och utrustning m. m. må framhållas, att enligt departementschefens förslag försöksanstalten lämpligen borde förläggas till Bromma flygplats, där erforderligt område kunde förvärvas för en köpeskilling av 342,000 kronor. För byggnadsändamål har departementschefen för nästa budgetår räknat med ett belopp av 400,000 kronor. Dessa båda belopp, tillhopa 742,000 kronor, hava synts departementschefen böra anvisas bland utgifter å kapitalbudgeten.

För anskaffande av utrustning och inventarier m. m. har departementschefen för nästa budgetår begärt ett belopp av 150,000 kronor, att anvisas såsom särskilt anslag under tionde huvudtiteln.

Utskottet har intet haft att erinra mot de sålunda för ifrågavarande ändamål begärda medelsanvisningarna.

Vad departementschefen i övrigt i nu föreliggande proposition anfört har ej heller i de delar, om vilka utskottet icke särskilt yttrat sig, givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet kommer i särskilt utlåtande denna dag att göra hemställan om anvisande av ovanberörda kapitalinvesteringsanslag å 742,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får utskottet under nu förevarande punkt hemställa,

att riksdagen må till *Utrustning m. m. för flygteknisk försöksanstalt* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

24:o) **Undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade, m. m. Undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkterna 30 och 31, sid. 36—41) att

dels till Undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade, m. m. för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 85,000 kronor;

dels ock till Undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 350,000 kronor.

För innevarande budgetår hava för ifrågavarande ändamål anvisats respektive 85,000 och 310,000 kronor.

För nästa budgetår föreslås den ändringen, att anslaget till undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län ökas med 40,000 kronor.

Beträffande förstnämnda anslag förutsättes, att — på sätt nu är medgivet — anslaget må tagas i anspråk jämväl för likvid av jordägarandelar i av staten inmutade fyndigheter å enskild mark. I fråga om båda anslagen förutsättes — liksom tidigare — att under arbetenas gång förskjutningar må efter beslut av Kungl. Maj:t kunna ske i de olika arbetsprogrammen och i samband därmed jämkningar vidtagas i kostnadsfördelningen mellan de olika anslagsposterna.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må för budgetåret 1938/39 anvisa

a) till *Undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade, m. m.* ett reservationsanslag av 85,000 kronor;

b) till *Undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län* ett reservationsanslag av 350,000 kronor.

25:o) **Djupundersökningar vid Rackejaure malmfält.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 32, sid. 41—46) att till Djupundersökningar vid Rackejaure malmfält för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 360,000 kronor.

Departementschefen har erinrat därom, att med anledning av vid 1935 års riksdag väckta motioner om anvisande av visst anslag för statens deltagande i en djupundersökning av malmfyndigheten Rackejaur i Malå socken av Västerbottens län, uttalade nämnda års riksdag, att de synpunkter, som i motionerna framförts, hade synts riksdagen böra komma under övervägande. Det hade emellertid icke varit möjligt för riksdagen att, innan närmare utredning verkställts, taga ställning till de i motionerna berörda spörsmålen av teknisk och ekonomisk art. Riksdagen hemställde för den skull, att Kungl. Maj:t, sedan vederbörande intressenter inkommit med framställning i ämnet, efter verkställd utredning måtte vidtaga de åtgärder, som befunnes erforderliga.

I en till kommerskollegium ställd, av kollegium och Sveriges geologiska undersökning med gemensamt yttrande den 14 oktober 1937 överlämnad skrift har nu Bolidens gruvaktiebolag hemställt, att staten såsom ägare av den på jordägareandelen belöpande hälften av malmfyndigheten Rackejaur

måtte deltaga med halva det för en djupundersökning av fyndigheten erforderliga beloppet. De sammanlagda kostnaderna för denna undersökning beräknades uppgå till 1,100,000 kronor, fördelade på tre år med respektive 720,000 kronor, 290,000 kronor och 90,000 kronor.

Departementschefen har tillstyrkt, att de begärda undersökningarna snarast komma till stånd. Vad anginge sättet för undersökningarnas bedrivande syntes departementschefen myndigheternas förslag, att arbetet utfördes för statens och gruvbolagets gemensamma räkning och att vardera parten sålunda svarade för hälften av kostnaderna, vara det i förhandenvarande läge lämpligaste.

De framlagda kostnadsberäkningarna hava icke föranlett någon erinran från departementschefens sida. För bestridande av den å staten belöpande andelen i första årets kostnader skulle alltså å riksstaten för budgetåret 1938/39 upptagas ett anslag å 360,000 kronor.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får hemställa, *Utskottet.*

att riksdagen må till *Djupundersökningar vid Rackejaure malmfält* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 360,000 kronor.

26:o) **Geologisk-geofysisk undersökning av sydvästra Skånes kritområde.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 33, sid. 46—52) att till Geologisk-geofysisk undersökning av sydvästra Skånes kritområde för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Departementschefen har meddelat, att Sveriges geologiska undersökning i skrivelse den 2 oktober 1937 anhållit, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärd för anvisande för budgetåret 1938/39 av ett reservationsanslag å 465,000 kronor för utförande av en geologisk-geofysisk undersökning av sydvästra Skånes kritområde. Förslaget i fråga åsyftar en förundersökning, avsedd att utgöra underlag för fortsatta undersökningsarbeten genom djupborrning av de geologiska horisonter under kritformationen i sydvästra Skåne, vilka möjligen kunna innehålla fyndigheter av salt, olja och gas.

Departementschefen har tillstyrkt, att de föreslagna undersökningarna komma till stånd ävensom ansett, att arbetsprogrammet fördelades över flera budgetår. Kostnaderna hava beräknats till 490,000 kronor, av vilket belopp 100,000 kronor ansetts böra anvisas för nästa budgetår.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, *Utskottet.*
får hemställa,

att riksdagen må till *Geologisk-geofysisk undersökning av sydvästra Skånes kritområde* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

27:o) **Vissa kostnader för statens gruvegendom.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 34, sid. 52 och 53) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa kostnader för statens gruvegendom* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 10,000 kronor.

28:o) **Befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 35, sid. 53—55), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär oförändrade grunder och belopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga kommerskollegium att under budgetåret 1938/39 utdela lärlingsunderstöd, utlärlingspenningar och statspremier med tillämpning av de för budgetåret 1937/38 i detta avseende fastställda grunder och med iakttagande att nya statsunderstöd må, vart och ett å 400 kronor, beviljas för utbildning av högst 100 lärlingar;

b) medgiva, att till understöd åt hantverksföreningar för utdelning av lärlingspremier må under budgetåret 1938/39 användas högst 3,000 kronor;

c) till *Befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 40,000 kronor.

29:o) **Befrämjande av hemslöjden.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 36, sid. 55—58) att till Befrämjande av hemslöjden för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 51,500 kronor.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 41,500 kronor.

För nästa budgetår föreslås, att anslaget till befrämjande av hemslöjden bestämmes till 51,500 kronor att disponeras för följande ändamål:

1)	till understöd åt de provinsiella hemslöjdsföreningarna . .	kronor	22,000
2)	till Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund	»	13,000
3)	till Föreningen för svensk hemslöjd	»	12,000
4)	till Kungl. Maj:ts förfogande för olika hemslöjdsändamål samt till bestridande av statens hemslöjdsråds verksamhet	»	4,500
		Summa kronor	51,500.

Nämnda förslag innebär en ökning av de under 1) och 2) upptagna posterna med respektive 7,000 kronor och 3,000 kronor.

Utskottet, som funnit sig böra tillstyrka den begärda anslagsökningen, får hemställa, *Utskottet.*

att riksdagen må till *Befrämjande av hemslöjden* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 51,500 kronor.

30:o) **Befrämjande av hemslöjden inom Bohuslän. Bidrag till Svenska slöjdföreningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 37 och 38, sid. 58—62) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1938/39 anvisa
a) till *Befrämjande av hemslöjden inom Bohuslän* ett reservationsanslag av 30,000 kronor;
b) såsom *Bidrag till Svenska slöjdföreningen* ett anslag av 10,000 kronor.

31:o) **Upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 39, sid. 62—65) att till Upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 30,000 kronor.

Anslaget till upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri på landsbygden är för innevarande budgetår uppfört med 15,000 kronor.

Anslaget i fråga syftar till att genom en inom vederbörande län inrättad organisation, som kan taga initiativ till och leda verksamheten, underlätta för vissa befolkningsgrupper på landsbygden att genom idkande av hantverk eller småindustri stärka de försörjningsmöjligheter, som äro förenade med ett mindre jordbruk.

I avseende å statsbidragets belopp har kommerskollegium förordat, att bidraget höjes med 15,000 kronor till 30,000 kronor. Därvid har kollegium, utöver fortsatt bidrag å sammanlagt 21,000 kronor till ifrågavarande verksamhets uppehållande inom Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län, räknat med visst behov av medel för understöd jämväl inom andra delar av riket. Departementschefen har funnit sig böra tillstyrka den av kollegium föreslagna anslagshöjningen.

Departementschefen har vidare tillstyrkt kommerskollegii förslag, att den begränsning av anslagets användning, som orden »på landsbygden» innebure,

måtte i fortsättningen bortfalla. Liksom kollegium har departementschefen därvid förutsatt, att, i överensstämmelse med motiven i samband med anslagets tillkomst, landsbygdens behov av bidrag särskilt beaktades.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot den begärda anslagshöjningen liksom ej heller mot vad departementschefen i övrigt under denna punkt föreslagit.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 30,000 kronor.

32:o) **Resestipendier för yrkesutbildning.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 40, sid. 66) att till Resestipendier för yrkesutbildning för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

Uti en inom första kammaren av herr *F. Ström* väckt motion (nr 26) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att lämna sitt bifall till beviljandet av det av kommerskollegium för budgetåret 1937/38 till resestipendier för yrkesutbildning begärda anslaget å 50,000 kronor, av vilket belopp 28,000 kronor voro avsedda till stipendier för genomgående av kurser och skolor samt studieresor inom landet samt 22,000 kronor till studieresor utomlands, alternativt att det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet måtte höjas med 5,000 kronor att utgå till utländska studieresor åt svenska tekniker.

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 40,000 kronor.

I skrivelse den 21 augusti 1937 har kommerskollegium — efter att hava framhållit, att, ehuru goda skäl kunde åberopas för ett högre anslag och särskilt för en höjning av det för stipendier för utlandsresor avsedda delbeloppet, kollegium i avvaktan på ytterligare erfarenheter dock ej nu ville påyrka någon höjning av anslagsbeloppet eller ändring av dess fördelning — hemställt om åtgärds vidtagande för beredande å 1938/39 års riksstat för ifrågavarande ändamål av ett anslag till enahanda belopp som det för löpande budgetår beviljade eller 40,000 kronor.

Departementschefen har biträtt kollegii hemställan. Av anslaget syntes departementschefen böra avses liksom innevarande budgetår högst 12,000 kronor till stipendier för utlandsresor och högst 28,000 kronor för övriga stipendier.

Vidkommande det motionsvis gjorda yrkandet vill utskottet erinra därom, att riksdagen för budgetåret 1936/37 anvisade för här ifrågavarande ändamål ett anslag av 15,000 kronor, av vilket belopp, jämte förefintliga reservationer, 7,200 kronor utdelades för studier utomlands. Av det för budgetåret 1937/38 beviljade anslaget av 40,000 kronor utgjorde delbeloppet till stipendier för utlandsresor 12,000 kronor. Anslaget har sålunda under senare år undergått en icke oväsentlig höjning. Att, såsom motionären föreslagit, nu ytterligare höja anslaget, möjliggörande en ökning av berörda delpost finner sig utskottet icke böra förorda. Framhållas må därjämte, att kommerskollegium ansett sig i avvaktan på ytterligare erfarenheter icke böra påyrka någon höjning av anslagsbeloppet eller ändring av dess fördelning. Vid angivna förhållanden finner sig utskottet böra avstyrka den föreliggande motionen. *Utskottet.*

Mot departementschefens beräkning av förevarande anslag, som upptagits med samma belopp som för innevarande budgetår, har utskottet intet haft att erinra.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 26, till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

33:o) **Bidrag till standardiseringsverksamheten.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om anslag till ifrågavarande ändamål (punkt 41) avgiver utskottet framdeles under riksdagen utlåtande; vilket härmed

anmäles.

34:o) **Motion om anslag till experimentverksamhet i syfte att ur skogsprodukter utvinna motorbränsle.** Uti en inom andra kammaren av herr *O. W. Lövgren* väckt motion (nr 95) har hemställts, att riksdagen för i motionen angivet syfte anslår ett belopp av 250,000 kr., varvid återbetalningsskyldighet till staten skall gälla, därest metoden skulle visa sig ekonomiskt bärkraftig, och då genom erhållen vinst å rörelsen, samt att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om uppdrag åt kungl. flygförvaltningen, kungl. marinförvaltningen och kungl. arméförvaltningen att genom utsedda representanter följa dessa undersökningar.

Av motionen inhämtas, bland annat, följande:

Motionären har funnit angeläget, att från statens sida åtgärder vidtagas i syfte att stödja den s. k. lutmetoden, vilken innebär att ur avfallsluten från cellulosafabriker — liksom även ur såväl barr- som lövved — framställa produkter, som kunna lämpa sig för motorbränsle. Produkter,

som framställts enligt nämnda metod, hava endast kunnat åstadkommas i mindre kvantitet, enär framställning endast har skett laboratoriemässigt. Det har synts motionären vara ett allmänt intresse, att dessa laboratorieförsök kunde fortsättas i större skala för att därigenom dels kontrollera metodens lämplighet vid stordrift, dels ock vidtaga ingående prov avseende produktens olika användningsområden. De kostnader, som skulle bliva förbundna med fortsatta experiment och undersökningar, voro, framhåller motionären, närmast att hänföra till byggandet av en försöksanläggning i halvstor skala, vilka kostnader för en komplett fabrik inklusive driftskostnader skulle belöpa sig till c:a 250,000 kronor.

Utskottet. Utskottet vill erinra därom, att vid föregående års riksdag förelåg motion om anslag till en experimentverksamhet i syfte att ur skogsavfall utvinna motorbränsle. I sitt över motionen avgivna utlåtande framhöll statsutskottet, bland annat, att den i motionen angivna metoden icke vore den enda på ifrågavarande område. En intensiv försöksverksamhet hade nämligen bedrivits, varvid ett flertal olika metoder med skilda utgångsmaterial kommit till användning, för vilka utskottet i sitt utlåtande närmare redogjorde.

Då det för vårt land vore av utomordentlig vikt, att frågan om en inhemsk produktion av flytande bränsle — främst bensin — på ett eller annat sätt bragtes till lösning, vore det också, framhöll utskottet, angeläget, att statsmakterna ekonomiskt understödde och befrämjade verksamheten på området. Att emellertid utan en förberedande ingående granskning av problemet i hela dess vidd för det dåvarande anvisa medel för bedrivande av försöksverksamhet efter det i motionen angivna förfaringssättet syntes utskottet icke böra komma ifråga. Utskottet uttalade den uppfattningen, att vad som å förevarande område i första hand borde åtgöras vore, att en prövning skedde i syfte att utröna, vilken metod, som med hänsyn till våra inhemska råvaruresurser och förhållanden i övrigt i vårt land kunde för oss befinnas mest lämpad för ett praktiskt och ekonomiskt utnyttjande. Innan säkra hållpunkter härutinnan vunnits, syntes utskottet ett definitivt ståndpunkttagande från riksdagens sida till den föreliggande frågan icke kunna tagas. Utskottet ansåg sig i anledning av motionen böra föreslå, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhöll, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en skyndsam utredning rörande möjligheterna att inom vårt land framställa syntetiskt motorbränsle.

Riksdagen beslöt i enlighet med vad utskottet sålunda föreslagit.

Med anledning härav anmodade Kungl. Maj:t den 25 juni 1937 ingenjörsvetenskapsakademien att utarbeta redogörelse över kända metoder för framställning av syntetiskt motorbränsle samt att därmed inkomma jämte yttrande i ämnet. Nämnda redogörelse och yttrande hava, enligt vad utskottet under hand inhämtat, ännu icke inkommit till Kungl. Maj:t.

Vidkommande det nu motionsvis gjorda yrkandet vill utskottet framhålla, att utskottet alltjämt är av den uppfattningen, att problemet om framställning av syntetiskt motorbränsle bör i hela dess vidd ingående granskas, innan från statens sida åtgärder vidtagas för ett mera direkt

ekonomiskt understödjande av på området framkomna skilda metoder. Då härtill kommer, att, såsom ovan nämnts, utredning i nu angivna avseende pågår, synes utskottet avgörande skäl tala för att frågan om statsunderstöd i det av motionären angivna syftet bör anstå i avvaktan på resultatet av nämnda utredning. Då utskottet emellertid anser frågan om utvinnande av flytande bränslen ur svenska råmateriel vara av största betydelse, vill utskottet framhålla angelägenheten av att ovannämnda utredning i möjligaste mån påskyndas.

Under åberopande av det anförda och då utskottet förutsätter, att även den av motionären angivna metoden kommer att bliva föremål för en ingående granskning i samband med ovanberörda utredning, finner utskottet, att den föreliggande motionen icke bör föranleda anvisande av särskilt anslag för ändamålet.

Utskottet hemställer,

att motionen II: 95 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

D. Sjöfart och handel.

35:o) **Lotsverket: Avlöningar till befattningshavare hos lotsstyrelsen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 42, sid. 68—73) att

dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för lotsstyrelsen;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för lotsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1938/39;

dels ock till Lotsverket: Avlöningar till befattningshavare hos lotsstyrelsen för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 217,700 kronor.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 201,000 kronor.

Departementschefens förslag innebär, att befattningen såsom extra ordinarie verkmästare i 20:e lönegraden hos styrelsen måtte uppföras å ordinarie stat i lönegraden B 20. Vidare har föreslagits sådan ökning av grundavlöningsposten, att densamma lämnar tillgång till avlönande av — utöver en nu befintlig extra ordinarie ritare i 14:e lönegraden — ytterligare två dylika befattningar i sagda lönegrad. Slutligen har för anlitande av viss tillfällig personal grundavlöningsposten ansetts böra ytterligare höjas med tillhopa 6,000 kronor.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen under förevarande punkt föreslagit, får hemställa, *Utskottet.*

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för lotsstyrelsen:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 generallotsdirektör	A 3
2 byråchefer	B 30
1 överfyringenjör	B 30
2 fyringenjörer	B 26
1 sekreterare	B 26
1 byråingenjör	B 24
1 kamrerare	B 22
1 aktuarie	B 21
1 byggmästare	B 20
1 materialförvaltare	B 20
2 verkmästare	B 20
1 registrator	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
2 kanslibiträden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
1 kontorsbiträde	B 4
Tjänstemän å övergångsstat.	
1 byggmästare	B 21
1 kassör och bokhållare	B 21
1 verkmästare	B 21
Tjänsteman å extra stat.	
1 byråingenjör	B 24.

Anm. 1. Den å ordinarie stat upptagna byggmästartjänsten och en av de å samma stat upptagna verkmästartjänsterna skola hållas obesatta, så länge å övergångsstat uppförda byggmästaren och verkmästaren kvarstå i tjänst.

Anm. 2. En av de å ordinarie stat upptagna kanslibiträdesbefattningarna skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde kassören och bokhållaren kvarstår i tjänst.

b) godkänna följande avlöningsstat för lotsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1938/39:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*	kronor	133,400
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, *förslagsvis*	»	21,700
3. Avlöning till tjänsteman å extra stat, *förslagsvis*	»	8,100

4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:
   a. Grundavlöningar m. m. kronor 40,900
   b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis*..... » 4,900 kronor 45,800
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*..... » 8,700

Summa förslagsanslag kronor 217,700;

c) till *Lotsverket: Avlöningar till befattningshavare hos lotsstyrelsen* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 217,700 kronor.

36:o) **Lotsverket: Avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 43, sid. 74—81) att

dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för lots- och fyrstaten;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för lots- och fyrstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1938/39;

dels ock till Lotsverket: Avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 4,372,000 kronor.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 4,282,000 kronor.

Departementschefen har föreslagit, att fyra för närvarande vakantsatta tjänster, nämligen tre lotsbefattningar i 6:e lönegraden och en fyrmästarbefattning å 3:e klass fyr, indragas från och med den 1 juli 1938.

Med förmälan att å varje distriktsexpedition i de sex lotsdistrikten funnes anställda ett expeditionsbiträde och ett kontorsbiträde och att av denna personal samtliga expeditionsbiträden men allenast tre kontorsbiträden vore upptagna å ordinarie stat, har departementschefen föreslagit, att de tre extra ordinarie kontorsbiträdesbefattningarna, vilkas innehavare varit anställda i lotsverkets tjänst under avsevärd tid, nämligen en från 1920, en från 1921 och en från 1925, upptagas å ordinarie stat.

Departementschefen har vidare funnit sig böra tillstyrka ett av lotsstyrelsen framlagt förslag om uppflyttning i högsta klass av Rödkallens fyr och om uppförande å ordinarie stat av en icke-ordinarie fyrbiträdesbefattning å fyrskeppet »Västra Banken». I samband med uppflyttningen i högre klass av Rödkallens fyr, vilken uppflyttning borde äga rum från och med den 1 juli 1938, hava en fyrmästarbefattning å 2:a klass fyr samt en fyrvaktarbefattning å 2:a och 3:e klass fyr ansetts böra utbytas mot enahanda befattningar å 1:a klass fyr.

Anslagsposterna till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat och till avlöningar till icke-ordinarie personal hava ansetts böra ökas med respektive 36,000 kronor och 12,000 kronor på grund av att den lotspersonalen tillagda

semesterrätten inverkar på dessa poster i avseende å ett halvt år. Beträffande sistnämnda anslagspost har vidare föreslagits en ökning med 25,000 kronor till följd av under innevarande budgetår verkställd samt ytterligare emotsedd ökning av antalet befattningar.

Utskottet. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot den verkställda beräkningen av förevarande anslag eller vad departementschefen i samband därmed anfört, får hemställa,

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för lots- och fyrstaten:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
Distriktsbefäl och personal å distriktsexpeditionerna.	
3 lotskaptener	13
3 »	12
6 lotslöjtnanter	11
1 distriktsfyrmästare	10
6 expeditionsbiträden	6
6 kontorsbiträden	2
Lotspersonal.	
15 överlotsar	10
22 lotsförmän	9
19 »	7
30 »	6
287 lotsar	6
81 »	5
Fyrpersonal.	
12 fyrmästare å 1:a klass fyrskepp	10
27 » » 1:a » fyr	10
1 » » gasstation	10
6 » » 2:a klass fyrskepp	8
28 » » 2:a » fyr	8
1 » » 3:e » fyrskepp	6
16 » » 3:e » fyr	6
24 fyrvaktare » 1:a » fyrskepp	5
28 » » 1:a » fyr	5
1 » » gasstation	5
7 » » 2:a och 3:e klass fyrskepp	4
31 » » 2:a » 3:e » fyr	4
100 fyrbiträden	3

Befattning	Lönegrad
Personal å tjänstefartyg.	
1 befälhavare	11
7 maskinister	8
Tjänstemän å övergångsstat.	
2 överlotsar	10
2 lotsförmän	9
5 »	7
5 lotsar	6.

Anm. 1. 2 lotsförmanstjänster i 9:e lönegraden å ordinarie stat må tillsättas endast i den mån 2 överlotsar å övergångsstat avgå från sina befattningar.

Anm. 2. 2 lotsförmanstjänster i 7:e lönegraden å ordinarie stat må tillsättas endast i den mån 2 lotsförmän i 9:e lönegraden å övergångsstat avgå från sina befattningar.

Anm. 3. 5 lotsförmanstjänster i 6:e lönegraden å ordinarie stat må tillsättas endast i den mån 5 lotsförmän i 7:e lönegraden å övergångsstat avgå från sina befattningar.

Anm. 4. 5 lotstjänster i 5:e lönegraden å ordinarie stat må tillsättas endast i den mån 5 lotsar i 6:e lönegraden å övergångsstat avgå från sina befattningar.

b) godkänna följande avlöningsstat för lots- och fyrstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1938/39:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*		kronor 2,374,000
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, *förslagsvis*		» 44,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m., *förslagsvis*	kronor 572,000	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis*	» 22,000	» 594,000
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:		
a. Lotspersonalens andel i lotspenningar, *förslagsvis*	» 1,120,000	
b. Kost eller kostpenningar till personalen å fyrskepp m. m., *förslagsvis*	» 130,000	

c. Ersättningar för mistsignalering, *förslagsvis*	kronor	15,000	
d. Fyrskeppstillägg, *förslagsvis*	»	75,000	
e. Provisoriskt dyrortstillägg, *förslagsvis* ...	»	12,000	
f. Provisoriskt lönetilllägg, *förslagsvis*	»	8,000	kronor 1,360,000
		Summa förslagsanslag	kronor 4,372,000;

c) till *Lotsverket: Avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 4,372,000 kronor.

37:o) **Lotsverket: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 44, sid. 81—90) att till Lotsverket: Omkostnader för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 1,462,000 kronor.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 1,352,000 kronor.

I fråga om anslagsposten till reseersättningar har departementschefen föreslagit, att medel beredas för möjliggörande av ökning av antalet övningar vid var och en av lotsverkets livräddningsanstalter från en till två årligen. Det härför erforderliga beloppet har beräknats till 4,000 kronor. Vidare har med hänsyn till belastningen förevarande anslagspost ansetts böra ökas med 6,000 kronor. Posten skulle sålunda för nästa budgetår ökas med sammanlagt 10,000 kronor.

Beträffande anslagsposten till expenser har departementschefen ej haft något att erinra mot den till följd av den beräknade belastningen å ifrågavarande post för utgifter, vilka för närvarande bestridas därifrån, föreslagna höjningen med 200 kronor för bränsle, lyse och vatten samt med 9,800 kronor för övriga expenser. Anslagsposten i fråga skulle vid sådant förhållande ökas med tillhopa 10,000 kronor.

Vidkommande anslagsposten till övriga utgifter har departementschefen föreslagit en höjning av medelsanvisningen för förbrukningsartiklar med 25,000 kronor. Vidare har delposten till reparation och underhåll av byggnader ansetts böra ökas med 100,000 kronor. Departementschefen har funnit sig böra biträda en av lotsstyrelsen gjord framställning om bemyndigande för styrelsen att tilldela person, som ej är anställd vid lotsverket eller livbåtssällskapet, belöning för arbete med räddning av skeppsbrutna till belopp av högst 250 kronor. Någon uppräkning av vederbörlig anslagspost har med anledning härav icke ansetts behövlig. Med hänsyn till det anförda och då delposten å 35,000 kronor till bidrag till lotsbåtar icke blir behövlig efter utgången av innevarande budgetår, skulle anslagsposten till övriga utgifter komma att ökas med 90,000 kronor.

Den verkställda beräkningen av förevarande anslag och vad departementschefen i samband därmed anfört har utskottet lämnat utan erinran. *Utskottet.*

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Lotsverket: Omkostnader* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 1,462,000 kronor.

38:o) **Lotsverket: Säkerhetsanstalter för sjöfarten.** Beträffande Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag (punkt 45, sid. 90—118) har riksdagen redan fattat beslut; varom härmed

erinras.

39:o) **Bottenundersökning m. m. av farleden mellan Kalmar och Färjestaden.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 46, sid. 118—121) att till Bottenundersökning m. m. av farleden mellan Kalmar och Färjestaden för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 9,000 kronor.

Med hänsyn därtill, att kommunikationerna mellan Kalmar och Färjestaden under vintertiden måste betecknas såsom otillfredsställande, har departementschefen funnit erforderligt, att en förberedande undersökning vidtages, vilken undersökning bör omfatta ej blott frågan om anordnandet av fast fyrbelysning utan även möjligheten att genom upprensning av farleden nedbringa det eljest behövliga antalet fyrar. Mot den beräknade kostnaden, 9,000 kronor, för ifrågavarande arbeten, som äro avsedda att utföras genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg, har departementschefen icke haft någon erinran att göra.

Utskottet, som tillstyrker att för här ifrågavarande ändamål medel anvisas i den omfattning, som av departementschefen föreslagits, hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må till *Bottenundersökning m. m. av farleden mellan Kalmar och Färjestaden* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 9,000 kronor.

40:o) **Sjöhistoriska museet: Avlöningar.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 47, sid. 122—127), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en höjning med 2,600 kronor, avseende i huvudsak anställande av en extra ordinarie värmeledningsskötare och reparatör i 7:e lönegraden, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för sjöhistoriska museet, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1938/39:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, *förslagsvis*		kronor	11,700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t		»	7,800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Grundavlöningar m. m.	kronor 13,200		
b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis*	» 1,200	»	14,400
4. Särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*		»	1,100
Summa förslagsanslag		kronor	35,000;

b) till *Sjöhistoriska museet: Avlöningar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 35,000 kronor.

41:o) **Sjöhistoriska museet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 48, sid. 127 och 128), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en med hänsyn i huvudsak till belastningen å detsamma föranledd höjning av anslaget med 4,200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sjöhistoriska museet: Omkostnader* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 12,900 kronor.

42:o) **Sjöhistoriska museet: Uppordnande av samlingarna m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 49, sid. 128—130), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär dels minskning med 2,000 kronor, dels ock den ändringen, att från anslaget skola bestridas kostnaderna jämväl för konservering av ritningar m. m., medförande viss ändring i anslagsrubriken, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sjöhistoriska museet: Uppordnande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1938/39 anvisa ett restaurationsanslag av 8,000 kronor.

43:o) **Sjöhistoriska museet: Monterutrustning och inredning m. m. Sjöhistoriska museet: Underhåll av samlingarna.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 50 och 51, sid. 131—133), vilka i förhållande till de för innevarande budgetår anvisade anslagen innebära beträffande förstnämnda anslag ingen ändring i anslagsbeloppet och beträffande sistnämnda anslag en ökning med 400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1938/39 anvisa

a) till *Sjöhistoriska museet: Monterutrustning och inredning m. m.* ett reservationsanslag av 10,000 kronor;

b) till *Sjöhistoriska museet: Underhåll av samlingarna* ett reservationsanslag av 3,100 kronor.

44:o) **Statens isbrytarverksamhet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 52, sid. 133—138) att till Statens isbrytarverksamhet: Avlöningar för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 90,500 kronor.

För bestridande av drift- och underhållskostnader för statens isbrytarfartyg är för innevarande budgetår anvisat ett förslagsanslag av 225,000 kronor.

Departementschefen har erinrat därom, att besättningen å isbrytarfartygen — Atle och Ymer — utgjordes delvis av till flottan hörande personal, som under kommendering till tjänstgöring å fartygen kvarstode i sina befattningar å flottans personalstater. I övrigt bemannades fartygen med för helt år eller kortare tid särskilt anställd personal. I den mån personal av sistnämnda kategori tillhörde flottans stam, frånträdde den därvid beställning på flottans stat. Utgifterna för denna personal bekostades följaktligen helt av det under tionde huvudtiteln anvisade anslaget till drift- och underhållskostnader för statens isbrytarfartyg, medan däremot avlöningarna till den förstnämnda kategorien utginge från vederbörliga anslag under fjärde huvudtiteln. Samtliga underhållskostnader samt driftkostnader i egentlig mening ävensom sjötillägg bestriddes från det under tionde huvudtiteln uppförda anslaget.

Med anledning av den vid olika tillfällen väckta frågan rörande lämpligheten av det nuvarande bemanningssystemet för isbrytarfartygen lät chefen för försvarsdepartementet den 24 februari 1937 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande igångsätta en utredning av spörsmålet. De tillkallade utredningsmännen avgåvo den 15 september 1937 utlåtande med förslag i ämnet. Utredningsmännens förslag gick väsentligen ut på att bemanningen av isbrytarfartygen skulle överföras till att helt och hållet utgöra ett flottan åvilande bestyr, för vilket ändamål en utökning av flottans personalstater hade föreslagits, motsvarande i stort sett det sammanlagda bemanningsbehovet för Ymer. Departementschefen har tillstyrkt berörda förslag.

I fråga om sättet för redovisning av kostnaderna för isbrytarverksamheten har departementschefen tillstyrkt utredningsmännens förslag, att samtliga kostnader för statens isbrytarverksamhet — således jämväl kostnaderna för fartygens bemanning — skulle bestridas från anslag under tionde huvudtiteln. Kostnaderna skulle fördelas på två anslag, ett avlöningsanslag och ett omkostnadsanslag.

Från avlöningsanslaget skulle utbetalas lönekostnaderna för å isbrytarfartygen kommenderad personal under den tid, tjänstgöringen å dessa fartyg varade. Kostnaderna för värnpliktigas avlöning, vilka kostnader ej vore beroende av isbrytartjänsten, avsågos dock att liksom tidigare belasta vederbörligt anslag under fjärde huvudtiteln. Enligt verkställda beräkningar skulle lönekostnaderna under tionde huvudtiteln, dyrortstillägg medräknade, uppgå till omkring 90,500 kronor om året.

Vad omkostnadsanslaget beträffade vore, framhåller departementschefen, de utgifter, för vilka medel borde beräknas under detta anslag, av i stort sett två slag, nämligen dels driftkostnader, vari borde inräknas sjötillägg och mässpenningar åt personalen, och dels underhållskostnader. Berörda kostnader hava, under förutsättning att isbrytartjänsten komme att omfatta för Ymer 8 månader och för Atle 3 månader, av departementschefen ansetts kunna för nästa budgetår beräknas till sammanlagt i runt tal 150,000 kronor. Härtill skulle emellertid läggas ett belopp av 15,500 kronor, avseende utrustande av radioanläggningen å Atle med en modern sändare för telegrafi och telefoni. Omkostnadsanslaget skulle härigenom uppgå till 165,500 kronor. Departementschefen har vidare tillstyrkt, att staten ersatte isbrytarombuden sådana med uppdraget förenade utgifter, för vilka ersättningsskyldighet ej åvilade annan uppdragsgivare. Dessa utgifter, som beräknats till sammanlagt 400 kronor om året och vore avsedda att belasta omkostnadsanslaget, hava ej ansetts böra föranleda ändring i förenämnda anslagsberäkning.

Utskottet. Utskottet finner bärande skäl tala för den föreslagna redovisningen av kostnaderna för statens isbrytarfartyg och tillstyrker således, att nämnda kostnader för framtiden helt bestridas från anslag under tionde huvudtiteln. Enligt det föreliggande förslaget skulle för ändamålet å riksstaten uppföras två anslag, ett avlöningsanslag och ett omkostnadsanslag. Utskottet har intet att erinra mot den sålunda ifrågasatta anordningen liksom ej heller mot den verkställda beräkningen av de båda anslagen.

Beträffande frågan om arvoden av statsmedel till isbrytarombuden har utskottet i likhet med departementschefen funnit skäligt, att staten ersätter ombuden sådana med deras uppdrag förenade utgifter, för vilka ersättningsskyldighet ej åvilar annan uppdragsgivare. Departementschefens förslag härutinnan tillstyrkes av utskottet.

Hemställan om medelsanvisning under omkostnadsanslaget kommer utskottet att göra under närmast efterföljande punkt.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet under nu förevarande punkt hemställa,

att riksdagen må till *Statens isbrytarverksamhet: Avlöningar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 90,500 kronor.

45:o) **Statens isbrytarverksamhet: Omkostnader.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag under punkt 53 får utskottet, under hänvisning till vad utskottet under närmast föregående punkt anfört, hemställa,

att riksdagen må till *Statens isbrytarverksamhet: Omkostnader* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 165,500 kronor.

46:o) **Ersättning åt sjömanshusen.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 54, sid. 138 och 139) att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till Ersättning åt sjömanhusen för budgetåret 1938/39 beräkna ett anslag av 356,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i proposition nr 210, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden, föreslagit riksdagen att

1) såsom Bidrag till sjömanshusens förvaltningskostnader för budgetåret 1938/39 under tionde huvudtiteln anvisa ett anslag av 356,000 kronor;

2) godkänna det av departementschefen i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 25 februari 1938 förordade förslaget till pensions- och understödsväsende för sjöfolk ävensom bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter i ämnet i huvudsaklig överensstämmelse med grundlinjerna för samma förslag;

3) för budgetåret 1938/39 under elfte huvudtiteln anvisa

till Handelsflottans pensionsanstalt: Förbättring av pensioneringen inom fjärde klassen ett förslagsanslag av 35,000 kronor,

till Handelsflottans pensionsanstalt: Förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna ett anslag av 31,000 kronor,

till Handelsflottans pensionsanstalt: Tilläggspensioner under januari 1938—februari 1939 ett förslagsanslag av 146,000 kronor,

till Handelsflottans pensionsanstalt: Uppflyttning av vissa pensionstagare från tredje till andra klassen ett förslagsanslag av 5,000 kronor samt

till Handelsflottans pensionsanstalt: Förvaltningsbidrag ett anslag av 1,500 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar *T. Ström* och *F. Domö* (nr 271) och den andra inom andra kammaren av herr *A. Andersson* i Falkenberg (nr 401), vari hemställts, att riksdagen ville besluta, att sjömanhus, som enligt propositionen nr 210 skulle indragas, må bibehållas under förutsättning, att därav icke föranledes ökade kostnader för statsverket eller sjömanshuskassan;

dels en inom första kammaren av herr *S. Larsson* i Varberg väckt motion (nr 272) vari hemställts om sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 210, att sjömanshusen i Varberg och Falkenberg bibehållas, eller om

detta av någon anledning ej kan ske, desamma sammanslås, med förläggningsort i Varberg;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *P. Granath m. fl.* (nr 282) och den andra inom andra kammaren av herr *G. Nyblom m. fl.* (nr 412), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att Hudiksvalls sjömanshus skall bibehållas i den för sjömanshusen nya organisationsplan, som föreslagits i Kungl. Maj:ts proposition nr 210;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *G. Ehrnberg* (nr 283) och den andra inom andra kammaren av herr *A. S. Karlsson* i Granebo *m. fl.* (nr 414), vari hemställts, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 210 måtte uttala sig för bibehållande av sjömanshuset i Simrishamn samt vidtaga den jämkning i anslaget till sjömanshusen, som härav kan föranledas;

dels ock en inom andra kammaren av herr *E. Lindmark m. fl.* väckt motion (nr 413), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att sjömanshuset i Skellefteå icke skall upptagas bland de till indragning nu föreslagna sjutton sjömanshusen utan bibehållas i sin nuvarande omfattning.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna I: 271, I: 272, I: 282, I: 283 och II: 413.

Departementschefen har inledningsvis erinrat därom, att Kungl. Maj:t den 15 juni 1934 uppdragit åt kommerskollegium att med biträde av sakkunniga verkställa utredning i fråga om sjömanshusens organisation. De sakkunniga hava den 30 december 1937 till kommerskollegium överlämnat en promemoria med utredning och förslag i fråga om huvudgrunderna för den framtida organisationen av sjömanshusen m. m., vilken promemoria av kollegium med eget utlåtande jämte infordrade yttranden den 15 februari 1938 överlämnats till Kungl. Maj:t.

Här nedan lämnas en kortfattad redogörelse över den av de sakkunniga verkställda utredningen.

I fråga om *sjömanshusens organisation* hava de sakkunniga framhållit, att de ingått på en redogörelse för av dem undersökta möjligheter till förenklingar i den nuvarande organisationen med hänsyn dels till sjömanshusens befattning med de värnpliktigas inskrivning och redovisning, dels till sjöfolkets civila registrering ävensom på- och avmönstring med därmed i mera omedelbart samband stående angelägenheter, dels ock till andra sjömanshusens uppgifter. De sakkunniga hade härvid inriktat sig på en centralisering av sjömanshusorganisationen antingen genom sjömanshusens ersättande med ett centralregister eller genom indragning av vissa sjömanshus.

De sakkunniga hava meddelat, att resultatet av undersökningarna blivit, att de sakkunniga funnit sig böra föreslå indragning av de 17 mindre sjömanshus, där antalet årligen förekommande mönstringar vore jämförelsevis mycket ringa. Förslaget innebure indragning av sjömanshusen i Simrishamn, Lidköping, Västerås, Ronneby, Hudiksvall, Jönköping, Haparan-

da, Varberg, Falkenberg, Södertälje, Söderköping, Skellefteå, Piteå, Kungälv, Vadstena, Linköping och Uppsala.

De sakkunniga hava i anslutning till detta sitt förslag understrukit, att av den i skilda avseenden framlagda utredningen syntes få anses med tydlighet framgå, att en centralisering av sjömanshusorganisationen i nu angiven omfattning icke kunde väntas för vare sig sjöfolket, fartygen, vederbörande sjöfartsorter eller de myndigheter, som avsåges skola övertaga de indragna sjömanshusen hittills åvilande funktioner, föranleda några nämnvärda olägenheter, då verksamheten vid de till indragning föreslagna sjömanshusen vore av förhållandevis mycket ringa omfattning. Däremot låge det i öppen dag, att framträdande fördelar ur organisatoriska och andra synpunkter skulle vinnas genom den koncentrering av verksamheten vid sjömanshusen, som skulle bliva följden av en centralisering i åtminstone här ifrågasatt utsträckning.

De sakkunniga, som närmare utvecklat skälen för sitt ståndpunktstagande, hava ytterligare framhållit, att om — i trots av de skäl, som ansetts motivera en centralisering av sjömanshusen i åtminstone här föreslagen omfattning — det likväl skulle av den ena eller den andra anledningen befinnas kunna ifrågakomma att bibehålla något av de till indragning föreslagna sjömanshusen, ett dylikt bibehållande icke under några förhållanden borde få föranleda ökade kostnader för vare sig statsverket eller sjömanshuskassorna. En oeftergivlig förutsättning för någon dylik jämkning i den framlagda organisationsplanen — en jämkning, vilken emellertid bestämt frånråddes — borde sålunda vara, att därav föranledda kostnader bestredes i särskild ordning och då förslagsvis genom att vederbörande stad, vars intressen kunde förmenas vara av frågan berörda, påtoge sig dessa kostnader under villkor, som prövades vara betryggande för arbetsuppgifternas behöriga utförande.

I anslutning till sitt förslag om indragning av vissa sjömanshus hade de sakkunniga vidare framlagt förslag om ny indelning av riket i sjömanshusdistrikt, om sjömanshustjänstemännens vid nämnda sjömanshus ställning och om förfogandet över kapitaltillgångarna vid desamma m. m.

De sakkunniga hava framhållit, att indragningarna påkallade vissa ändringar i sjömanshusförordningens bestämmelser om på- och avmönstring samt inskrivning.

Efter att hava redogjort för myndigheternas yttranden över de sakkunnigas förslag om centralisering av sjömanshusorganisationen har departementschefen i nu berörda fråga anfört följande:

Frågan om en omorganisation av sjömanshusen har sedan avsevärd tid stått på dagordningen och varit föremål för ett flertal utredningar, vilka dock hittills icke lett till något positivt resultat. Tidigare invändningar från riksdagens sida mot förslag i ämnet hava närmast bottnat i den uppfattningen, att med frågans avgörande borde anstå tills den kunde i ett sammanhang upptagas i hela dess vidd. Förutsättningar för en allsidig behandling av ärendet äro genom den inom kommerskollegium nu verkställda utredningen för handen. Vissa detaljspörsmål torde visserligen behöva ytter-

ligare beredas, men i de grundläggande punkterna föreligger tillräckligt material för definitiva beslut. Med hänsyn bland annat till den av riksdagen uttalade och för övrigt inom intresserade kretsar allmänt närda önskan att snarast möjligt få statens ställning i ekonomiskt hänseende till sjömanshusens verksamhet slutligt fastställd, framstår det såsom angeläget, att ärendet nu bringas till ett avgörande.

Det av kommerskollegium tillstyrkta förslaget till en viss centralisering av sjömanshusorganisationen har i det stora flertalet yttranden ansetts väl motiverat. För egen del ansluter jag mig till denna ståndpunkt. Under utredningen har diskuterats lämpligheten av att, i stället för allenast indragning av vissa sjömanshus, verkställa en genomgripande förändring av hela sjömanshusinstitutionen genom de lokala registrens och sjömanshusens slopande samt inrättande av ett centralregister i förening med lokala mönstringsförrättare. Resultatet av undersökningarna rörande verkningarna av en dylik långtgående centralisering beträffande de värnpliktigas inskrivning och redovisning, den civila inskrivningen och registreringen av sjöfolket samt sjömanshusens ekonomiska förvaltning m. m. synes emellertid visa, att de fördelar, som på detta sätt skulle kunna uppnås, icke uppväga de olägenheter, vilka, åtminstone för närvarande, skulle bliva förbundna därmed. Att även en centralisation i den begränsade omfattning, som förslaget innebär, medför vissa olägenheter är uppenbart. Emellertid torde dessa icke kunna tillmätas någon väsentlig betydelse för den verksamhet, som genom sjömanshusorganisationen utövas; de synas i främsta rummet beröra intressen av rent personlig eller lokal karaktär. I varje fall torde nackdelarna vara förhållandevis små, jämfört med fördelarna av den koncentration av verksamheten, som genom indragningarna vinnes. Av de invändningar, vilka riktats mot förslaget, lära ur allmänhetens synpunkt särskilt få beaktas de, vilka härleda sig från farhågor att indragningarna skulle bereda sjöfarten och näringslivet svårigheter genom ogynnsam inverkan på möjligheterna att få mönstringarna av sjöfolket snabbt och effektivt verkställda. Genom ändringar i sjömanshusförordningens mönstringsbestämmelser av i huvudsak den innebörd, kommerskollegium angivit, torde emellertid de sålunda befarade menliga inverkningarna kunna i allt väsentligt undvikas. I detta sammanhang må med anledning av de erinringar, som av magistraten i åtskilliga städer framställts mot övertagande av sjömanshusombudsmännens mönstringsbestyr, framhållas, att förslaget i denna del icke innebär annat än utsträckt tillämpning av en redan nu gällande princip. Nämnas må emellertid också, att enligt kollegii förslag, mot vilket ej synes vara något att erinra, det skall ankomma på Kungl. Maj:t att om omständigheterna finnas därtill föranleda föranstalta om förordnande av särskild mönstringsförrättare.

Jämväl övriga invändningar, som riktats mot de föreslagna indragningarna, torde genom vad kommerskollegium anfört hava blivit övertygande bemötta. De till indragning föreslagna sjömanshusen äro, såsom tidigare nämnts, följande, nämligen sjömanshusen i Simrishamn, Lidköping, Västerås, Ronneby, Hudiksvall, Jönköping, Haparanda, Varberg, Falkenberg, Södertälje, Söderköping, Skellefteå, Piteå, Kungälv, Vadstena, Linköping och Uppsala. I enlighet med chefens för marinen, av kommerskollegium biträdda förslag torde organisationsändringarna böra träda i kraft först den 1 juli 1939. Förordnande härom torde, därest erinran från riksdagens sida ej möter, få i sinom tid meddelas av Kungl. Maj:t. I samband därmed torde till slutlig prövning få upptagas vissa med förevarande organisationsspörsmål sammanhängande detaljfrågor, såsom förfarandet med kapitaltillgångarna, redovisningen av arkivalierna samt vidtagandet av övergångsanord-

ningar beträffande understödstagare vid indragna sjömanshus ävensom kommerskollegii förenämnda förslag till ändring i sjömanshusförordningen. Redan nu vill jag såsom min mening framhålla, att lösningen av berörda frågor lämpligen synes kunna ske enligt de av kollegium angivna riktlinjer, för vilka redogörelse i det föregående lämnats.

Med avseende å frågan om ny distriktsindelning för de bibehållna sjömanshusen ävensom om ny fördelning av sjömanshusen mellan de olika sjörullföringsområdena lärer, på sätt kommerskollegium ifrågasatt, det få ankomma på kollegium att i sinom tid, efter samråd med chefen för marinen, avgiva slutligt, närmare utformat förslag.

Vad angår sjömanshustjänstemännen vid de till indragning föreslagna sjömanshusen torde, såsom kommerskollegium ansett, beträffande flertalet, med hänsyn till befattningarnas karaktär av bisysslor, någon pension icke kunna ifrågakomma. Ett undantag utgör ombudsmannen vid sjömanshuset i Simrishamn. Till frågan om pension åt denne befattningshavare återkommer jag senare. Emellertid må här framhållas att det jämlikt § 8 mom. 5 sjömanshusförordningen är kommerskollegium obetaget att, om i visst fall särskilda billighetsskäl skulle kunna påvisas för någon mindre ersättning åt avgående ombudsman, taga under övervägande att tilldela vederbörande gratifikation från sjömanshuskassa.

Vidkommande frågan om *avlöningar och omkostnader* hava de sakkunniga framlagt förslag till normallönestat för de bibehållna sjömanshusen (sid. 46—49 samt bilaga A i statsrådsprotokollet) ävensom verkställt beräkningar rörande sjömanshusens övriga omkostnader d. v. s. verkliga driftkostnader utöver avlöningar (sid. 49—51 samt bilaga B i statsrådsprotokollet).

Enligt de sakkunnigas sålunda verkställda beräkningar skulle kostnaderna för de till bibehållande föreslagna 30 sjömanshusen komma att gestalta sig på följande sätt:

Avlöningar, inkl. dyrtidstillägg efter 12 %	kronor	376,308
Vikariatsersättningar under semester, inkl. dyrtidstillägg ..	»	22,000
Extra biträden vid behov, vikariatsersättningar vid sjukdom m. m., inkl. dyrtidstillägg	»	30,000
Omkostnader i övrigt	»	116,000
Summa	kronor	544,308.

Härtill hava de sakkunniga anfört, att ifrågavarande beräkningar grundade sig på ett dyrtidstillägg av allenast 12 % mot nu utgående 14 %, vartill komme, att i desamma icke inginge några mot provisorisk avlöningsförstärkning svarande belopp, vilka enligt verkställd beräkning uppginge till sammanlagt omkring 12,000 kronor. Med hänsyn härtill borde tillkomma ett belopp av tillhopa 16- à 17,000 kronor, varigenom hela kostnaden för sjömanshusen, frånsett kostnad för personalens pensionering, skulle komma att uppgå till i runt tal 561,000 kronor.

Departementschefen, som lämnat en redogörelse för myndigheternas yttranden över nu berörda del i de sakkunnigas förslag, har härutinnan anfört följande:

På sätt den vid dagens protokoll fogade bilagan A[1] utvisar, sluta de i juni 1937 utgående avlöningarna — inklusive dyrtidstillägg enligt de för oreglerade verk fastställda grunder — till befattningshavarna vid de efter indragningen bibehållna sjömanshusen å ett sammanlagt belopp av i runt tal 362,400 kronor samt den föreslagna normallönestatens avlöningskostnader — inklusive dyrtidstillägg efter 12 procent — vid motsvarande sjömanshus, avseende avlöningen i näst högsta löneklassen i respektive lönegrader, å en summa av i avrundat tal 376,300 kronor. Utöver sistnämnda summa hava ytterligare beräknats dels för vikariatsersättningar under semester — inklusive dyrtidstillägg — ett belopp å 22,000 kronor, dels för extra biträden vid behov, vikariatsersättningar vid sjukdom m. m. — inklusive dyrtidstillägg — ett belopp å 30,000 kronor, dels ock för provisorisk avlöningsförstärkning samt för uppräkning — enligt nu gällande procentsats — av dyrtidstillägg ett belopp av 17,000 kronor. Enär övriga årliga driftkostnader i båda fallen uppskattats till i avrundat tal 116,000 kronor, utvisar en jämförelse mellan i juni 1937 utgående kostnader, (362,400 + 116,000 =) 478,400 kronor, och de efter organisationens genomförande beräknade kostnaderna, (376,300 + 22,000 + 30,000 + 17,000 + 116,000 =) 561,300 kronor, en ökning av 82,900 kronor. Emellertid är att märka, att de i förenämnda summa å 362,400 kronor ingående dyrtidstillägg utgått i enlighet med den för juni 1937 gällande procentsatsen. För en riktig jämförelse med de efter omorganisationen beräknade avlöningskostnaderna lärer sistnämnda summa böra uppräknas med ett belopp av omkring 5,000 kronor, varvid ökningen skulle stanna vid i runt tal 78,000 kronor.

De beräkningar, vilka ligga till grund för förslaget till normallönestat, synas i stort sett kunna godtagas. Vad statskontoret erinrat beträffande vissa delar av förslaget finner jag sålunda, med hänsyn till de upplysningar, som av kommerskollegium därutinnan lämnats, icke böra föranleda ett frångående av det resultat, vartill de sakkunniga kommit. Ej heller i fråga om övriga kostnadsberäkningar har jag funnit anledning till erinran. Jag förutsätter emellertid att möjligheterna för kostnadernas nedbringande, i enlighet med kommerskollegii uttalande i ämnet, bliva föremål för ämbetsverkets uppmärksamhet. Det torde få ankomma på kollegium att fastställa avlönings- och omkostnadsstat för sjömanshusen ävensom de villkor och bestämmelser rörande avlöningsförmånernas åtnjutande, som kunna befinnas erforderliga.

De sakkunniga hava härefter till behandling upptagit spörsmålet om storleken av det *statsbidrag,* som skäligen borde utgå till sjömanshusen. De sakkunniga hava framhållit att enligt de utredningar, som tidigare verkställts i denna fråga, sjömanshusens arbete för statsverkets räkning ansetts motsvara 75 procent av deras hela arbetsbörda men att de anslag, som under årens lopp utgått till sjömanshusen, icke utgjort nöjaktig ersättning för de bestyr, vilka staten sålunda pålagt dem.

De sakkunniga hava framhållit, att med utgångspunkt från förutnämnda belopp av 561,000 kronor, vartill sjömanshusens årliga förvaltningskostnader kunde beräknas uppgå, skulle statens bidrag, beräknat efter 75 %, utgöra 420,750 kronor. Emellertid uppginge den sjömanshusen tillkommande inkomsten av sportler årligen i genomsnitt till omkring 60,000 kronor, varjämte kostnaderna för de olika sjömanshusen jämlikt sjömanshusförordningen genom kommerskollegii försorg tillhandahållna blanketter årligen ut-

[1] Ej här intagen.

gjorde i genomsnitt omkring 4,600 kronor. Det syntes de sakkunniga skäligt, att vid beräkning av statens anslag till sjömanshusen sistnämnda två belopp ginge i avräkning. På grund härav borde ifrågavarande anslag fastställas att tillsvidare årligen utgå med ett från 146,000 kronor till (420,750 — 64,600 med viss avrundning =) 356,000 kronor förhöjt belopp.

Departementschefen, som lämnat en redogörelse för myndigheternas yttranden över de sakkunnigas förslag rörande statsbidrag till sjömanshusen, har härutinnan för egen del anfört följande:

De sakkunnigas av kommerskollegium tillstyrkta förslag om ökning till 356,000 kronor av det nu såsom ersättning till sjömanshusen för dem åvilande bestyr med värnpliktigas inskrivning och redovisning samt andra arbeten för statsverkets räkning utgående anslaget å 146,000 kronor, ansluter sig till den ståndpunkt, statsmakterna tidigare intagit, eller att sjömanshusens arbete för staten motsvarar ungefär 75 procent av hela deras arbetsbörda. Då jag i det föregående godtagit de sakkunnigas beräkningar av sjömanshusens förvaltningskostnader efter omorganisationen, biträder jag jämväl nu förevarande förslag. Jag utgår härvid i likhet med kommerskollegium från att anslagets storlek icke skall behöva undergå årliga förändringar, alltefter förvaltningskostnadernas växlingar, utan att det tillsvidare bibehålles vid nu beräknade belopp, därest ej omständigheter av större betydelse påkalla en ändring. På de av kollegium anförda skäl förordar jag, att det sålunda förhöjda anslaget må utgå redan under nästinstundande budgetår, liksom även att dispositionen och fördelningen av anslaget anförtros kollegium.

Såsom villkor för statsanslagets åtnjutande torde, i enlighet med vad statskontoret framhållit, böra gälla — utöver att avlönings- och omkostnadsstaterna för sjömanshusen skola fastställas av kommerskollegium — skyldighet för sjömanshusdirektionerna att underkasta sig revision från statens sida av samtliga räkenskaper. Härjämte torde böra uppställas fordran på anslutning till statens pensionsanstalt. Till denna fråga återkommer jag under närmast följande avdelning.

Utskottet.

Ej minst med hänsyn till angelägenheten att få frågan om statens ställning i ekonomiskt hänseende till sjömanshusens verksamhet slutligt avgjord, har det från riksdagens sida sedan lång tid tillbaka framstått som ett önskemål, att spörsmålet om sjömanshusinstitutionens organisation bragtes till lösning. Utskottet vill därför uttala sin tillfredsställelse över att ett fullständigt förslag i detta ärende nu omsider blivit framlagt.

Utskottet kommer i det följande att yttra sig rörande de delar av föreliggande proposition, som blivit till utskottets förberedande behandling överlämnade, nämligen frågorna om sjömanshusens organisation, avlöningar och omkostnader vid sjömanshusen samt statsbidrag till sjömanshusen. Till övriga delar av propositionen — pensions- och understödsväsendet samt anslagen till handelsflottans pensionsanstalt — kommer riksdagen att i annan ordning taga ställning.

Vad till en början beträffar frågan om sjömanshusens framtida organisation har den i ärendet verkställda utredningen bibragt utskottet den uppfattningen, att goda skäl tala för att en centralisering av sjömanshusen bör komma till stånd. I likhet med departementschefen och flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna har utskottet funnit den för en dylik centralisering

lämpligaste formen vara indragning av de sjömanshus, där verksamheten vore förhållandevis ringa. De sakkunnigas av departementschefen tillstyrkta förslag innebär i sådant avseende indragning av 17 sjömanshus. En koncentrering av verksamheten vid sjömanshusen i den omfattning, som sålunda föreslagits, har utskottet funnit vara med sådana fördelar förenad, att utskottet kan ansluta sig till förslaget härom. Framhållas må, att förutom de i ärendet hörda statliga myndigheterna såväl Sveriges allmänna sjöfartsförening som Sveriges redareförening och Sveriges fartygsbefälsförening tillstyrkt förslaget i fråga, medan Svenska maskinbefälsförbundet och Svenska sjöfolksförbundet, på sätt av yttrandena i ärendet framgår, funnit skäl tala för en ännu längre gående centralisering på området.

I motioner, som utskottet haft att behandla i samband med föreliggande proposition, har påyrkats, att vissa av de till indragning föreslagna sjömanshusen måtte bibehållas. Sålunda har ifrågasatts ett bibehållande av sjömanshusen i Varberg, Falkenberg, Hudiksvall, Simrishamn och Skellefteå. Utskottet vill med anledning av motionerna i fråga framhålla, att de mera väsentliga erinringar, som av motionärerna framställts mot indragning av berörda sjömanshus, enligt vad utskottet kunnat finna blivit av de i ärendet hörda myndigheterna övertygande bemötta. Då enligt utskottets mening i motionerna icke heller framförts några nya skäl av beskaffenhet att böra föranleda avvikelse från det framlagda centraliseringsförslaget, har utskottet funnit sig böra avstyrka motionerna i fråga.

Vidare har uti två likalydande motioner hemställts, att de sjömanshus, som enligt den föreliggande propositionen skulle indragas, måtte bibehållas under förutsättning, att därav icke föranleddes kostnader för statsverket eller sjömanshuskassan. Utskottet vill med anledning härav framhålla, att ett bifall till motionerna skulle innebära, att möjligheter i så fall bereddes för ett bibehållande av även sådana sjömanshus, vilkas verksamhet vore av den ringa omfattning, att ett kvarblivande av sjömanshuset icke vore av några som helst förhållanden motiverade. Med hänsyn till de icke önskvärda konsekvenser, som förslaget i fråga skulle i skilda avseenden komma att medföra, anser sig utskottet böra avstyrka berörda motioner.

Med anledning av den föreslagna centraliseringens inverkan på mönstringsbestyret synes utskottet i likhet med departementschefen befarade menliga inverkningar härutinnan kunna i allt väsentligt undvikas genom de ändringar, som föreslagits i sjömanshusförordningens mönstringsbestämmelser, innebärande att påmönstring av hel besättning och utfärdande av sjömansrulla i svensk hamn även får verkställas av föreståndare för tullanstalt i stad. Departementschefen har emellertid därjämte tillstyrkt ett av kommerskollegium framställt förslag av innebörd att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att om omständigheterna finnas därtill föranleda föranstalta om förordnande av särskild mönstringsförrättare. Utskottet finner nämnda förslag välbetänkt och anser en anordning i överensstämmelse därmed vara ägnad att motverka den oro, som givit sig tillkänna från de större av de till indragning föreslagna sjömanshusen.

Vad departementschefen i övrigt beträffande förevarande organisationsspörsmål och därmed sammanhängande detaljfrågor anfört har icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

Utskottet övergår härefter till behandling av de för sjömanshusen uppgjorda avlönings- och omkostnadsstaterna. Vidkommande först det framlagda förslaget till normallönestat för de bibehållna sjömanshusen har utskottet icke funnit något att erinra mot de till grund för lönestaten liggande beräkningarna. I fråga om sjömanshusens övriga omkostnader har utskottet ej heller haft något att invända mot den verkställda beräkningen av desamma. Enligt förslaget skulle hela kostnaden för sjömanshusen, frånsett kostnad för personalens pensionering, komma att utgöra i runt tal 561,000 kronor.

Vad slutligen beträffar frågan om statsbidrag till sjömanshusen har nämnda bidrag, som för närvarande utgår med 146,000 kronor, föreslagits höjt till 356,000 kronor. Då ifrågavarande belopp är utmätt med hänsyn därtill, att, såsom i tidigare utredningar i ärendet framhållits, sjömanshusens arbete för staten ansetts motsvara cirka 75 procent av hela deras arbetsbörda, har utskottet funnit sig böra tillstyrka, att statsbidraget bestämmes till nu angivna belopp.

Vad departementschefen i övrigt i skilda avseenden uti den föreliggande propositionen föreslagit har, i vad propositionen ankommer på statsutskottets handläggning, icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer,

> a) att motionerna I: 271, I: 272 och II: 401, I: 282 och II: 412, I: 283 och II: 414 samt II: 413 icke må av riksdagen bifallas;
>
> b) att riksdagen må såsom *Bidrag till sjömanshusens förvaltningskostnader* för budgetåret 1938/39 anvisa ett anslag av 356,000 kronor.

47:o) **Läkarundersökning av sjöfolk.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 55, sid. 139), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en med hänsyn till anslagsbelastningen föranledd höjning med 18,000 kronor, hemställer utskottet,

> att riksdagen må till *Läkarundersökning av sjöfolk* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 65,000 kronor.

48:o) **Beredande av billigare biljettkostnader för sjöfolk vid resor till och från hemorten i vissa fall.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 56, sid. 140 och 141) att till Beredande av billigare biljettkostnader för sjöfolk vid resor till och från hemorten i vissa fall för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 50,000 kronor.

Den ifrågasatta anslagshöjningen är föranledd av ökad belastning å anslaget.

Med förmälan att järnvägsstyrelsen ansett sig icke kunna utan vidare bekosta tillhandahållandet av erforderliga rekvisitionsblanketter, utan hade desamma i stället tillhandahållits av vederbörande sjöfolksorganisationer, har departementschefen funnit sig böra föreslå, att blanketterna tillhandahölles genom järnvägsstyrelsens försorg och att blankettkostnaderna finge bestridas av förevarande anslag.

Utskottet. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot den begärda anslagsökningen liksom ej heller mot förslaget, att kostnaderna för tillhandahållande genom järnvägsstyrelsens försorg av erforderliga rekvisitionsblanketter må bestridas från förevarande anslag, hemställer,

att riksdagen må till *Beredande av billigare biljettkostnader för sjöfolk vid resor till och från hemorten i vissa fall* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

49:o) **Bidrag till handelshögskolan i Stockholm.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 57, sid. 141 och 142), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en höjning med 4,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till handelshögskolan i Stockholm* för budgetåret 1938/39 anvisa ett anslag av 40,000 kronor.

50:o) **Bidrag till handelshögskolan i Göteborg.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 58, sid. 142—144) att såsom Bidrag till handelshögskolan i Göteborg för budgetåret 1938/39 anvisa ett anslag av 15,000 kronor.

Förevarande anslag är i riksstaten för budgetåret 1937/38 uppfört med 10,000 kronor.

För innevarande budgetårs anslag gällde, att friplatser eller nedsättning i undervisningsavgift skulle beredas med 4,000 kronor, utöver vad för sådant ändamål disponerats under läsåret 1936/1937 eller 4,650 kronor, alltså med tillhopa 8,650 kronor.

Departementschefen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår höjes med 5,000 kronor. Bidraget har synts departementschefen böra utgå under förutsättning, att verksamheten vid högskolan fortsattes efter i huvudsak

samma plan som hittills samt att högskolan för beredande av friplatser åt elever eller nedsättning i undervisningsavgifter — utöver vad för sådant ändamål disponerats under löpande läsår — av statsanslaget ställde till förfogande ett belopp av minst 1,000 kronor.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa, *Utskottet.*

att riksdagen må såsom *Bidrag till handelshögskolan i Göteborg* för budgetåret 1938/39 anvisa ett anslag av 15,000 kronor.

51:o) **Befrämjande av exporthandeln på avlägsna marknader.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 59, sid. 144—149) att till Befrämjande av exporthandeln på avlägsna marknader för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

Anslaget till exportstipendier är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 25,000 kronor.

Departementschefen har funnit skäl föreligga för en omläggning i viss mån av principerna för ifrågavarande bidragstilldelning, i huvudsak innebärande, att stipendier av statsmedel måtte kunna tilldelas personer, som utan att företräda någon speciell exportartikel vilja verka för främjande av svensk utrikeshandel. Denna exportfrämjande verksamhet syntes departementschefen böra äga rum i form av marknadsundersökningar i syfte att utröna möjligheterna för svensk export men också, om så kunde ske, genom att förmedla förbindelser mellan svenska och utländska intressenter.

Med hänsyn till det ändamål, som med anslaget skulle tillgodoses, har anslagets nuvarande rubrik, Exportstipendier, ansetts böra ändras till »Befrämjande av exporthandeln på avlägsna marknader».

I fråga om anslagets storlek har detsamma ansetts böra för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp.

Utskottet tillstyrker den av departementschefen föreslagna omläggningen av principerna för ifrågavarande bidragstilldelning. Då utskottet ej heller funnit anledning till erinran mot det begärda anslagsbeloppet, får utskottet hemställa, *Utskottet.*

att riksdagen må till *Befrämjande av exporthandeln på avlägsna marknader* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

52:o) **Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 60, sid. 149—155), vilket i förhållande till det

för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en ökning med 14,500 kronor, avseende höjning av understöden dels till handelskammaren i London med 7,000 kronor, dels ock till handelskammaren i New York med 7,500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till svenska handelskammar i utlandet* för budgetåret 1938/39 anvisa ett anslag av 100,000 kronor.

53:o) **Förvaltningskostnader för statens sekundärlånefond för rederinäringen.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 61, sid. 155 och 156) och under erinran, att utgifterna för den nämnd, som handhar den med berörda lånefond avsedda lånerörelsen, hittills täckts från å fonden inflytande inkomster, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Förvaltningskostnader för statens sekundärlånefond för rederinäringen* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 3,000 kronor.

E. Patent- och registreringsväsendet m. m.

54:o) **Patent- och registreringsverket: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 62, sid. 156) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Patent- och registreringsverket: Avlöningar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 981,100 kronor.

55:o) **Patent- och registreringsverket: Omkostnader.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 63, sid. 156—159), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär dels en för möjliggörande av möblering m. m. av vissa nytillkommande lokalutrymmen föranledd ökning av anslagsposten till expenser med 32,300 kronor, dels ock ökning med 1,500 kronor, avseende den i anslagsposten till övriga utgifter ingående delposten till reproduktionsverksamheten, varjämte särskilda uppbördsmedlen minskats med 5,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Patent- och registreringsverket: Omkostnader* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 275,500 kronor.

56:o) **Bidrag till uppfinnarekontoret. Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 64 och 65, sid. 159 och 160), vilka i förhållande till de för innevarande budgetår anvisade anslagen innebära beträffande förstnämnda anslag ingen ändring i fråga om beloppet och beträffande sistnämnda anslag en med hänsyn till belastningen föranledd höjning med 10,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1938/39 anvisa

a) såsom *Bidrag till uppfinnarekontoret* ett anslag av 8,000 kronor;

b) till *Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register* ett förslagsanslag av 130,000 kronor.

57:o) **Avsättning till försäkringsinspektionens fond.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 66, sid. 160—162), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en höjning med 10,000 kronor, varjämte staten för försäkringsinspektionen ökats med 2,200 kronor, avseende posten till dyrtidstillägg, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande stat för försäkringsinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1938/39:

Stat.

Utgifter:

Avlöningar.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis* ..		kronor 68,000		
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t		» 6,000		
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:				
a. Grundavlöningar m. m.	kronor 14,000			
b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis*	» 1,000	» 15,000		
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*		» 3,350		
5. Dyrtidstillägg, *förslagsvis*		» 11,000		kronor 103,350

Pensionskostnader.				
Pensionsavdrag motsvarande belopp, att tillgodoföras civila tjänstepensionsfonden.....			kronor	2,000
Omkostnader.				
1. Reseersättningar, *förslagsvis* ..	kronor	1,200		
2. Expenser, *förslagsvis*	»	11,100		
3. Hyror, *förslagsvis*.....	»	14,050		
4. Publikationstryck, *förslagsvis*	»	5,300	»	31,650
		Summa	kronor	137,000.
Särskilda uppbördsmedel:				
Registreringsavgifter, *förslagsvis*..	kronor	700		
Försålda publikationer, *förslagsvis*	»	100		
Hyresmedel	»	600	kronor	1,400
		Nettoutgift	kronor	135,600;

b) såsom *Avsättning till försäkringsinspektionens fond* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 120,000 kronor.

F. Diverse.

58:o) **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning om anslag för ifrågavarande ändamål (punkt 67) avgiver utskottet framdeles under riksdagen utlåtande; vilket härmed

anmäles.

59:o) **Bidrag till internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten. Bidrag till internationella byrån i Paris för utställningar.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 68 och 69, sid. 163 och 164), vilka i förhållande till de för innevarande budgetår anvisade anslagen innebära beträffande förstnämnda anslag ingen ändring i fråga om beloppet och beträffande sistnämnda anslag en minskning med 700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1938/39 anvisa

a) såsom *Bidrag till internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten* ett förslagsanslag av 13,000 kronor;

b) såsom *Bidrag till internationella byrån i Paris för utställningar* ett förslagsanslag av 1,000 kronor.

60:o) **Bidrag till underhållande av en fyr å Kap Spartel. Bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 70 och 71, sid. 164) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1938/39 anvisa
a) såsom *Bidrag till underhållande av en fyr å Kap Spartel* ett förslagsanslag av 3,000 kronor;
b) såsom *Bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern* ett förslagsanslag av 3,000 kronor.

61:o) **Avsättning till fonden för idrottens främjande.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 72, sid. 165 och 166) att till Avsättning till fonden för idrottens främjande för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 6,000,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av fru *Ruth Gustafson* och herr *A. Andersson* i Tungelsta väckt motion (nr 173), vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att hinder icke möter för Kungl. Maj:t att disponera medel ur »fonden för idrottens främjande» jämväl för åtgärder, som avse att främja ett sunt friluftsliv.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

I riksstaten för budgetåret 1937/38 är såsom inkomst av vadhållning vid idrottstävlingar upptaget ett belopp av 6,000,000 kronor. Härav är ett belopp av 1,000,000 kronor avsett att användas för allmänna budgetära ändamål. Vidare är å riksstatens utgiftssida för innevarande budgetår upptaget ett förslagsanslag till avsättning till fonden för idrottens främjande å 5,000,000 kronor. Över detta anslag skall enligt Kungl. Maj:ts brev till statskontoret den 25 juni 1937 till nämnda fond föras vad av omförmälda inkomst under budgetåret överstiger 1,000,000 kronor.

I förslaget till riksstat för nästa budgetår har inkomsten av vadhållningar vid idrottstävlingar beräknats till 7,000,000 kronor. Riksstatsförslaget innefattar, att av detta belopp 1,000,000 kronor skola användas för tillgodoseende av allmänna budgetära ändamål. Med hänsyn härtill har anslaget till avsättning till fonden för idrottens främjande för nästa budgetår ansetts böra bestämmas till 6,000,000 kronor. De till fonden avsatta medlen föreslås få liksom hittills efter Kungl. Maj:ts närmare beprövande användas till främjande av gymnastik och idrott.

Vidkommande det motionsvis gjorda yrkandet vill utskottet erinra därom, att Kungl. Maj:t den 28 maj 1937 tillkallat särskilda sakkunniga — den s. k. fritidsutredningen — för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande *Utskottet.*

underlättande och tryggande av möjligheterna för den icke jordägande befolkningen att idka friluftsliv m. m. Ifrågavarande uppdrag har, enligt vad utskottet inhämtat, icke ännu slutförts.

Då den i föreliggande motion väckta frågan äger visst samband med ovanberörda sakkunniguppdrag, synas utskottet, i avvaktan på resultatet av nämnda utredning, åtgärder i av motionärerna angivet syfte icke böra vidtagas. Utskottet finner sig därför böra avstyrka motionen i fråga.

Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt har icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

a) att riksdagen må till *Avsättning till fonden för idrottens främjande* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 6,000,000 kronor;

b) att motionen II: 173 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

62:o) **Avsättning till lotterimedelsfonden.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 73, sid. 166) att till Avsättning till lotterimedelsfonden för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 1,200,000 kronor.

Med förmälan att en proposition med förslag angående vissa riktlinjer för penninglotterirörelsens fortsatta bedrivande i riket anmälts i annat sammanhang, har departementschefen framhållit, att förslaget i fråga innebure, bland annat, inrättande av en lotterimedelsfond, till vilken viss del av inflytande lotterimedel skulle föras över ett under tionde huvudtiteln för ändamålet uppfört förslagsanslag. Enligt vad departementschefen i berörda proposition anförde, kunde avsättningen till lotterimedelsfonden för budgetåret 1938/39 beräknas till omkring 1,200,000 kronor.

Utskottet. Med erinran att riksdagen i huvudsak godkänt av departementschefen i propositionen nr 24 angivna riktlinjer för en nyorganisation av penninglotteriväsendet i riket, får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt, hemställa,

att riksdagen må till *Avsättning till lotterimedelsfonden* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 1,200,000 kronor.

63:o) **Statlig lagerhållning.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om anslag till ifrågavarande ändamål (punkt 74) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket härmed

anmäles.

64:o) **Försöksverksamhet beträffande oljelagring.** I proposition nr 233 har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden, föreslagit riksdagen att

dels antaga inom handelsdepartementet överarbetat förslag till förordning angående handel med vissa mineraloljor;

dels till Försöksverksamhet beträffande oljelagring för budgetåret 1938/39 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 20,000 kronor;

dels ock till Försöksanläggningar för oljelagring för budgetåret 1938/39 såsom kapitalinvestering i fonden för förlag till statsverket anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Vidare har uti två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *N. Holmström m. fl.* (nr 293) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Hagberg* i Malmö *m. fl.* (nr 427) hemställts, att riksdagen måtte besluta,

att § 2 i förslag till förordning angående handel med vissa mineraloljor skall erhålla följande lydelse:

»Den som för försäljning i oförändrat skick till avnämare inom riket från utrikes ort inför olja, som i 1 § sägs, vare skyldig att vid envar tid under året av sådan olja hålla lager inom riket, motsvarande minst 30 % av den myckenhet, han av dylik olja under nästföregående kalenderår försålt till avnämare inom riket.

Sistnämnda myckenhet — — — ur riket.

Olja, som är — — — utom riket.»;

att § 4 i samma förordning skall erhålla följande lydelse:

»Den som vid oljeraffinaderi inom riket bedriver raffinering av olja, som i 1 § sägs, vare skyldig att vid envar tid under året av sådan olja hålla lager inom riket, motsvarande minst 30 % av den myckenhet, han av dylik olja under nästföregående kalenderår förbrukat för raffineringen.

Han vare ock pliktig — — — nästföregående månad.»;

att sista meningen i förordningen gives följande lydelse: »Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1938, dock att skyldigheten att hålla lager skall inträda först i den mån Konungen därom förordnar»;

att för utsprängning av bombsäkra rum för budgetåret 1938/1939 anvisa ett anslag av 2 milj. kronor;

att till bestridande av kostnader för cisternanläggningar samt till utlämnande av lån för dylika anläggningar för budgetåret 1938/1939 å kapitalbudgeten, fonden för förlag till statsverket, anvisa ett anslag av 2 milj. kronor;

att till försöksverksamhet beträffande oljelagring för budgetåret 1938/1939 å driftbudgeten under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 20,000 kronor;

att till försöksanläggningar för oljelagring för budgetåret 1938/1939 å kapitalbudgeten, fonden för förlag till statsverket, anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor; samt

att, i den mån sprängningsarbeten kunna igångsättas före den 1 juli 1938, för budgetåret 1937/1938 anvisat anslag för oförutsedda utgifter får tagas i anspråk för ändamålet.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionen I: 293.

Departementschefen har erinrat därom, att 1937 års riksdag med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 323 angående anslag till statlig lagerhållning m. m. beslöt dels medgiva att upphandling och upplagring av varor intill ett sammanlagt belopp av 70 miljoner kronor finge verkställas för statens räkning, dels ock anvisa för budgetåret 1937/38 ett förslagsanslag av 2 miljoner kronor för bestridande av administrationskostnader, lagerhyror och andra lagringskostnader m. m. I yttrande, som före propositionens avlåtande avgivits i ärendet den 27 april 1937, hade rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap uttalat, att beträffande vissa varuslag bristande tillgång å ändamålsenliga lagerlokaler reste hinder mot en mera väsentlig ökning av lagertillgången. Detta gällde i framträdande grad bensin och andra flytande bränslen. Kommissionen, som funnit anskaffandet i någorlunda betydande omfattning av bombsäkra lagerutrymmen för flytande bränslen vara utomordentligt viktigt ur beredskapssynpunkt, förordade fördenskull, att åtgärder snarast vidtoges för utrönande av möjligheterna att åstadkomma sådana utrymmen genom insprängning i berg, samt att, därest undersökningarna ledde till gynnsamt resultat, arbeten igångsattes för att bringa dylika lagringslokaler till stånd antingen i statens egen regi eller efter överenskommelse med enskilda företag.

Till det vid förenämnda proposition fogade statsrådsprotokollet anförde departementschefen att han delade rikskommissionens av kommerskollegium biträdda mening rörande vikten av att bombsäkra lagringsutrymmen för flytande bränslen bereddes. Departementschefen framhöll tillika, att, därest en utredning skulle giva vid handen, att dylika lagringsutrymmen lämpligen kunde utföras såsom beredskapsarbeten för arbetslöshetens bekämpande inom landets stenindustridistrikt, de för sådana arbeten avsedda medlen i viss utsträckning torde kunna tagas i anspråk för ändamålet. Vad departementschefen sålunda uttalat, föranledde icke någon erinran från riksdagens sida.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade departementschefen sedermera vissa personer att vara utredningsmän rörande anordnande av lagringsutrymmen för flytande bränslen. Efter fullgjort uppdrag hava utredningsmännen den 29 december 1937 avgivit betänkande i ämnet.

Departementschefen har lämnat en närmare redogörelse över utredningsmännens förslag ävensom myndigheternas däröver avgivna yttranden.

För egen del har departementschefen i ärendet anfört följande:

Såsom inledningsvis erinrats är frågan om särskilda statliga åtgärder för upplagring av flytande bränslen inom landet icke ny. En fullständig utredning i ämnet sådan som den nu verkställda har dock tidigare icke förelegat. Utredningsmännens undersökningar och de därvid uppnådda resultaten möj-

liggöra ett bedömande av frågan ur olika därå inverkande synpunkter. Med hänsyn till den betydelse tillgången av flytande bränslen äger för hela vårt näringsliv är det av vikt, att statsmakterna nu taga ställning till de spörsmål, som sålunda framförts.

Problemet, sådant det behandlats av utredningsmännen, kan sägas omfatta två huvudspörsmål, nämligen dels säkerställandet av en viss lagerhållning dels ock lagrens skyddande mot skadegörelse. Vad den första frågan beträffar är naturligtvis den främsta förutsättningen för att en upplagring skall komma till stånd, att erforderliga lagringsutrymmen stå till förfogande; därjämte behövs emellertid att trygghet vinnes för att tillgängliga utrymmen också bliva utnyttjade. Vad angår frågan om skydd för den upplagrade varan har denna fråga, ehuru i sig själv fristående, ett mycket nära samband med den förstnämnda. Om en ökning av lagerhållningen och därav föranledd ökning av utrymmena för lagring finnes böra vidtagas, måste nämligen anledningen härtill närmast sökas i en önskan att trygga vår försörjning i händelse av avspärrning. Men skall detta syfte uppnås — och därvid torde böra räknas även med möjligheten av vårt eget lands indragande i krigiska förvecklingar — böra anstalter tillika träffas, som såvitt möjligt hindra anordningarnas omintetgörelse genom påverkan utifrån. Särskilt om anordningarna, på sätt utredningsmännen föreslagit, utföras genom statens försorg, framstår det såsom naturligt att sistberörda synpunkt vinner beaktande.

Beträffande till en början behovet av en lagertillgång å flytande bränslen inom landet framgår det av utredningen, att icke vare sig nuvarande genomsnittliga lager av de varor, om vilka här är fråga, eller tillgängliga lagringsutrymmen äro av tillfredsställande omfattning. Med omförmälda varor avser jag i likhet med utredningsmännen dels de färdiga produkterna bensin samt motor- och pannbrännoljor ävensom fotogen och andra raffinerade brännoljor dels ock råolja. Av utredningen får anses ådagalagt, att en lagerhållning inom landet av dessa oljor till myckenhet motsvarande minst 30 procent av årsförbrukningen är ur beredskapssynpunkt önskvärd. Det torde också vara tydligt, att en dylik lagerhållning icke kan påräknas med mindre särskilda åtgärder vidtagas från statens sida. Jag delar utredningsmännens uppfattning, att sådana åtgärder äro av omständigheterna påkallade. Utredningsmännens förslag finner jag mig också böra i princip tillstyrka. Av vad utredningsmännen anfört inhämtas, att en lagerhållning av angivna storlek kan vid den reglering av oljeförbrukningen, som förutsättes ske vid avspärrning eller krig, antagas förslå för landets försörjning med olja under ett halvt års tid.

En sådan upplagring erfordrar, på sätt utredningen visar, anläggandet av nya lagringsutrymmen med en kapacitet av omkring 200,000 kbm. Med hänsyn till vad förut anförts bör tillses, att anordningarna så vitt möjligt, såväl ur förläggningssynpunkt som med avseende å beskaffenheten, äro skyddade mot skadegörelse, därvid särskilt faran för angrepp genom bombanfall från luften bör beaktas. Utredningsmännens förslag om oljans för-

varing i plåtcisterner i utsprängda hålrum i berg har både av statens provningsanstalt och av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vitsordats vara den enda för närvarande kända säkert pålitliga förvaringsmetoden ur anförda synpunkter. I den mån åtgärder böra vidtagas för omedelbart tillgodoseende av behovet av lagringsutrymmen, torde därför detta förslag böra läggas till grund. Emellertid är det icke otänkbart, att även andra förvaringssätt kunna utexperimenteras. Då det i varje fall ej torde kunna ifrågakomma att till en början föranstalta om lagringsanordningar i mer än begränsad omfattning, tillstyrker jag att jämsides med åtgärder av den art utredningsmännen föreslagit möjlighet lämnas till utförande av vetenskapligt-praktiska undersökningar av andra förslag, som kunna yppa sig till frågans lösning. För dylik försöksverksamhet torde för nästa budgetår särskilda medel böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande i form av reservationsanslag. Ett belopp av 20,000 kronor lärer få anses tillräckligt.

Det är uppenbarligen ur beredskapssynpunkt ett önskemål, att erforderliga lagringsutrymmen anskaffas snarast möjligt. I den mån staten skall ställa medel till förfogande för anläggningarna måste emellertid å andra sidan beaktas, att desamma, särskilt om de utföras i den form som utredningsmännen förordat, erbjuda möjlighet till en arbetsreserv av ganska betydande mått. Det synes därför lämpligt, att anslag för ändamålet beräknas å den särskilda anslagsplan, för vilken chefen för finansdepartementet redogjort vid anmälan av finansplanen. För anläggningar vilka verkställas enligt utredningsmännens förslag, alltså genom placering av plåtcisterner i utsprängda hålrum i berg, synas medel böra anvisas över två särskilda anslag, avseende det ena kostnaderna för sprängning och övriga med hålrummens iordningställande förenade arbeten samt det andra kostnaderna för cisterner med tillbehör. För nästkommande budgetår torde i överensstämmelse med vad utredningsmännen föreslagit böra för vartdera ändamålet beräknas 2,000,000 kronor. Enligt utredningsmännens beräkningar skulle dessa belopp förslå för anordnande av lagringsutrymmen med en kapacitet av tillhopa 40,000 kbm.

Emellertid är det önskvärt, att möjlighet samtidigt beredes till utförande av försöksanläggningar enligt andra grunder än de av utredningsmännen förordade, därest det efter vederbörlig prövning av sakkunniga skulle visa sig att förutsättningar för ett tillfredsställande resultat förefinnas. För detta ändamål torde för nästa budgetår böra stå till förfogande ett belopp av förslagsvis 1,000,000 kronor. Ifrågavarande belopp bör, med hänsyn till det försöksbetonade syftet, få tagas i anspråk oavsett att sådana förhållanden icke föreligga, vilka enligt principerna för anslagsplanen berättiga till användande av de i denna upptagna anslagen. Beloppet bör därför anvisas i vanlig ordning å riksstaten. Efter samråd med chefen för finansdepartementet förordar jag, att medelsanvisningen sker å kapitalbudgeten, fonden för förlag till statsverket. På grund av ovissheten rörande beloppets fördelning å olika slag av arbeten torde ställningstagande till frågan om avskrivning helt eller delvis av beloppet få tillsvidare anstå. Anvisningen bör få formen av reservationsanslag.

Utredningsmännen hava avsett, att sprängningskostnaderna skulle stanna å statsverket. Jag biträder denna tanke. Kostnaderna för cisternerna däremot skola enligt utredningsmännens mening återgäldas genom att de företag, som utnyttja vederbörande anläggning, erlägga hyra motsvarande skälig återbäring å beloppet jämte ränta. I likhet med utredningsmännen förordar jag att — då anslaget till cisternerna lämpligen bör kunna utgå av lånemedel — hyresbeloppet bestämmes så att skälig ränta, förslagsvis 4 procent, därigenom kommer att erläggas å det utestående kapitalet. Vad frågan om återbäring å detta beträffar torde det få läggas i Kungl. Maj:ts hand att vid hyrans bestämmande taga den hänsyn härtill, som kan finnas nödig. För den händelse upplagringen sker för statens egen räkning, i vilket fall den torde äga rum genom försorg av statens reservförrådsnämnd, bör motsvarande hyresbelopp bestridas av de medel, som för detta ändamål kunna stå till nämndens förfogande. Berörda förslag angående viss hyra för cisternerna utgår från den förutsättningen att staten är ägare eller har nyttjanderätt till den mark, där anläggningen göres. Därest så icke är fallet, bör enligt utredningsmännens mening cisternanläggningen utföras icke av staten utan av vederbörande företag, vilket för ändamålet skulle kunna erhålla lån från ifrågavarande anslag; sprängningsarbetet och sprängningskostnaderna skulle även i detta fall helt åvila statsverket. Jag ansluter mig till vad utredningsmännen sålunda föreslagit. Å lånebeloppet bör i detta fall erläggas ränta enligt nyss angivna grunder, varjämte bör iakttagas att en tillfredsställande amortering kommer till stånd. Underhållet av cisternanläggningarna torde i enlighet med vad utredningsmännen föreslagit alltid böra ankomma på dem, åt vilka de upplåtits.

Anläggningsarbetet torde böra bedrivas under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ledning och kontroll; försöksanläggning, varom förut nämnts, synes dock även kunna få utföras i annan ordning. Det bör eftersträvas att anläggningarna förläggas till platser, som ur skyddssynpunkt äro lämpliga. Vidare bör i överensstämmelse med vad kommerskollegium anfört söka åstadkommas sådan förläggning, att lagringsutrymmena kunna inordnas i den ordinarie lagerhållningen utan att orsaka extra kostnader för distribution. Av anslagens upptagande å den särskilda anslagsplanen följer, att hänsyn därjämte måste tagas till behovet av nya arbetstillfällen å ifrågakommande förläggningsort. Vid frågans avgörande bör, på sätt utredningsmännen framhållit, samråd i lämplig utsträckning äga rum med övriga vederbörande myndigheter.

För säkerställande av en upplagring av den storlek, som här förutsatts, är det nödvändigt att, såsom utredningsmännen föreslagit, lagringsskyldighet i därefter avpassad omfattning ålägges företagarna. Den fördyring av varan i form av hyra, ränta å för varuinköp investerat kapital, svinn m. m., som föranledes av en dylik skyldighet i den mån nuvarande medellager därigenom överskrides, torde icke vara av den storleksordning, att några allvarligare betänkligheter häremot behöva resa sig. Utredningsmännen hava beräknat utgiftsökningen till 0.2 öre per liter försåld vara. Lagringsskyldigheten bör i

enlighet med förslaget åvila dels importör med avseende å produkter, vilka av honom försäljas i oförändrat skick, dels ock den, vilken bedriver raffinaderi i riket, med avseende å olja, som därvid användes. Med importör bör jämställas den som från inhemskt oljeraffinaderi inköper där raffinerad olja för försäljning till avnämare i riket. Slutligen bör oljeraffinaderi, som direkt till förbrukare inom riket säljer raffinerad olja, vara skyldigt att, utöver råoljelagret, jämväl hålla lager av raffinerad olja. Oljeraffinaderi, som säljer importerad olja i oförändrat skick, bör naturligtvis behandlas på samma sätt som annan importör. Med anledning av vad generaltullstyrelsen och kommerskollegium anfört, torde den ändringen böra vidtagas i utredningsmännens förslag, att olja, som finnes i frihamn eller å tullager, anses befintlig inom riket. Jag förordar vidare, att i den förordning, som lärer böra utfärdas i ämnet, icke angives någon viss minimiprocent, till vilken lagringen skall uppgå, utan att det överlämnas åt Kungl. Maj:t att bestämma härutinnan. Denna ståndpunkt synes överensstämma med den av utredningsmännen såsom övergångsstadgande till förordningen föreslagna bestämmelsen, att skyldigheten att hålla lager skall inträda först i den mån Kungl. Maj:t därom förordnar. Hinder lärer sålunda icke böra möta för Kungl. Maj:t att, om omständigheterna så skulle anses påkalla, i avvaktan på att för den 30-procentiga lagringen erforderliga lagringsutrymmen hinna iordningställas, föreskriva viss lägre procentsats. Det må i detta sammanhang erinras, att högre procentsats än 30 icke ifrågakommer enligt nu föreliggande plan.

Jag har i det föregående utgått från att icke blott färdigprodukter utan även råolja skulle bliva föremål för upplagring. För nyttiggörande av här lagrad råolja erfordras, att densamma kan undergå raffinering inom landet. Jag delar utredningsmännens uppfattning angående önskvärdheten av att en raffineringsindustri kommer till stånd av större betydelse än den för närvarande här förefintliga. I likhet med utredningsmännen anser jag emellertid icke lämpligt, att, åtminstone för närvarande, ett statligt oljeraffinaderi inrättas. Däremot tillstyrker jag, att, i den omfattning som kan befinnas ändamålsenlig, medverkan från statens sida lämnas till främjande av uppkomsten av oljeraffinaderier genom enskild företagsamhet. Berörda medverkan kan lämpligen i detta sammanhang ske i den form, utredningsmännen föreslagit, nämligen därigenom att Kungl. Maj:t erhåller rätt att om så prövas erforderligt för befordrande av avsättningen av inom landet raffinerad olja ålägga importör av färdigprodukter att från vederbörande raffinaderi inköpa olja, som där raffinerats. I fråga om den myckenhet olja, ett dylikt inköpsåläggande bör omfatta, synes kommerskollegii förslag, att åläggandet bör avse icke viss i förväg bestämd mängd och visst raffinaderi utan allenast viss procentsats inom landet raffinerad olja, förtjäna att övervägas. En förutsättning härför är emellertid, därest flera raffinaderier sålunda kunna ifrågakomma såsom inköpskälla, att fördelningen av inköpen mellan dem äger rum på sådant sätt, att syftet med den av utredningsmännen föreslagna anordningen tillgodoses. I förordningen synes utredningsmännens förslag till stadgande i ämnet böra bibehållas, nämligen att

på framställning av visst oljeraffinaderi Kungl. Maj:t skall äga föreskriva inköp från raffinaderiet till myckenhet, som Kungl. Maj:t bestämmer. Jämväl vad angår det pris, till vilket dessa inköp skola ske, anser jag utredningsmännens förslag böra godtagas. Jag kan således ej dela den av ledamöter i kommerskollegium uttalade uppfattningen, att berörda pris borde fastställas, icke, såsom utredningsmännen föreslagit och i yttrandena i övrigt lämnats utan erinran, av Kungl. Maj:t utan av en särskild nämnd av sakkunniga. De av sagda ledamöter riktade invändningarna mot utredningsmännens förslag finner jag, i likhet med kommerskollegii chef, icke motivera ett frångående av detta. Jag vill för övrigt erinra, att Kungl. Maj:t torde äga möjlighet att vid frågans bedömande anlita all den sakkunskap, som härför kan finnas erforderlig. Att i förordningen fastlåsa inköpsskyldighetens omfattning eller grunderna för prisets bestämmande synes ej heller lämpligt.

Emellertid torde det ej vara uteslutet, att en inhemsk oljeraffineringsindustri kan utvecklas utan att tvångsåtgärder av det slag, som nyss berörts, behöva vidtagas. De möjligheter, som härutinnan kunna yppa sig, få bliva föremål för närmare prövning. Härav följer, att den, vilken planerar anläggande av ett oljeraffinaderi inom landet, icke får under alla förhållanden räkna med, att avsättningen kommer att tryggas genom sådant åläggande av Kungl. Maj:t, varom i det föregående talats.

Beträffande utredningsmännens förslag till författningsbestämmelser i de delar, som här ej särskilt angivits, har jag i huvudsak ej något att erinra; dock torde den tid, inom vilken i förslaget avsedd uppgiftsskyldighet skall vara fullgjord, böra ökas från 14 dagar till en månad, enär vissa svårigheter eljest, enligt vad i ärendet blivit upplyst, torde uppstå för vederbörande lagerhållare. Förordning i ämnet torde, på sätt föreslagits, böra träda i kraft den 1 juli 1938.

Vad angår övervakningen av lagringsskyldigheten och handhavandet av övriga med nu föreslagna anordningar förenade förvaltningsuppgifter torde icke vara nödvändigt att i detta sammanhang taga ståndpunkt till berörda spörsmål. Under nästkommande budgetår torde spörsmålen i fråga — i vidare mån än som kan föranledas därav att nyssnämnda uppgiftsskyldighet rörande lagerhållningen synes, för att möjliggöra en överblick över förhållandena, böra träda i tillämpning omedelbart — knappast bliva aktuella. Omförmälda lageruppgifter torde tillsvidare kunna bevaras och granskas inom handelsdepartementet. Några särskilda anstalter härför lära ej behöva vidtagas. Skulle så emellertid bliva fallet, synes få ankomma på Kungl. Maj:t att träffa det avgörande, som därvid må finnas lämpligast. Eventuella förvaltningskostnader torde för detta fall kunna bestridas av för Kungl. Maj:t tillgängliga medel. Mot vad utredningsmännen anfört angående de uppgifter, vilka i händelse av en med tillämpning av förordningens bestämmelser utökad inhemsk raffineringsindustri böra anförtros statens provningsanstalt, synes någon anledning till erinran ej föreligga.

Utskottet. Såsom av departementschefen framhållits, äro nuvarande genomsnittliga lager av flytande bränslen icke av tillfredsställande omfattning. Med hänsyn till den betydelse, som tillgången av dessa oljor äger för vårt land, har det synts departementschefen angeläget, att statliga åtgärder vidtagas för säkerställande av en ur beredskapssynpunkt önskvärd lagerhållning. Därvid har räknats med en lagring, motsvarande minst 30 procent av årsförbrukningen En sålunda bestämd lagerhållning skulle, enligt vad i ärendet framhållits, antagas vid en förutsatt reglering av oljeförbrukningen under avspärrning eller krig förslå för landets försörjning med olja under ett halvt års tid.

Då, såsom upplysts, för en dylik upplagring nuvarande cisternanläggningar icke torde vara tillräckliga, finner utskottet angeläget, att nya lagringsutrymmen anskaffas. Såsom tillförlitlig lagringsmetod hade av utredningsmännen i ärendet i främsta rummet förordats lagring i plåtcisterner, förvarade i utsprängda hålrum i berg. Utskottet delar emellertid departementschefens mening, att för tillgodoseendet av behovet av lagringslokaler även andra tekniska metoder än den nu angivna böra undersökas. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag att för dylik försöksverksamhet anvisas under tionde huvudtiteln ett särskilt anslag av 20,000 kronor. Härutinnan överensstämmer motionärernas yrkande med Kungl. Maj:ts förslag.

För utförande av de av utredningsmännen föreslagna lagringsanläggningarna har departementschefen ansett medel böra anvisas under anslag å beredskapsstat, och lärer proposition härom komma att senare föreläggas riksdagen. Emellertid har departementschefen funnit önskvärt, att, därest förutsättningar för ett tillfredsställande resultat förefinnas, möjlighet jämväl beredes till utförande av anläggningar enligt andra grunder än de av utredningsmännen förordade. Utskottet, som anser medel härför böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande, tillstyrker att bland utgifter till kapitalinvesteringar anvisas för nu ifrågavarande ändamål ett anslag av 1,000,000 kronor. Jämväl detta motionärernas yrkande överensstämmer med Kungl. Maj:ts förslag.

Såsom av propositionen framgår, är arbetet med de anläggningar, vilka skulle verkställas enligt utredningsmännens ovanberörda förslag, avsett att bedrivas under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ledning och kontroll, under det att sådana försöksanläggningar, varom ovan nämnts, synts departementschefen dock även kunna få utföras i annan ordning. Häremot torde intet vara att erinra. Utskottet vill dock ifrågasätta, huruvida icke, med hänsyn därtill, att marinförvaltningen sedan länge sysslat med hithörande problem, utförandet av det anläggningsarbete, varom här är fråga, lämpligen bör ske med användande jämväl av den erfarenhet, som ämbetsverket torde äga på förevarande område.

Till det i propositionen framlagda förslaget till förordning angående handel med vissa mineraloljor jämte de delar av föreliggande motioner, som äga samband med berörda förslag, kommer riksdagen att i annan ordning taga ställning.

Vidkommande ifrågavarande motioner, i vad de avse anvisande av medel

för nästkommande budgetår för utsprängning av bombsäkra rum och för bestridande av kostnader för cisternanläggningar samt till utlämnande av lån för dylika anläggningar ävensom i vad avser det i motionerna gjorda yrkandet att för ifrågavarande sprängningsarbeten måtte få tagas i anspråk anslag för oförutsedda utgifter, kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande.

Utskottet kommer i särskilt utlåtande denna dag att göra hemställan om anvisande bland utgifter till kapitalinvesteringar av ovanberörda anslag å 1,000,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får utskottet under nu förevarande punkt hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 293 och II: 427 i här behandlade delar, till *Försöksverksamhet beträffande oljelagring* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 20,000 kronor.

65:o) **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 75, sid. 168) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 120,000 kronor.

66:o) **Traktatberedningen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 76, sid. 168 och 169) att till Traktatberedningen för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 35,000 kronor.

För bestridandet av kostnaderna för traktatberedningen har — med undantag för budgetåret 1933/34, då ett särskilt anslag var anvisat för ändamålet — tionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga tagits i anspråk. Med hänsyn till utvecklingen på det handelspolitiska området torde man, framhåller departementschefen, böra räkna med traktatberedningen såsom en institution av tämligen varaktig natur. På grund härav och i betraktande jämväl av institutionens allmänna struktur har det ej synts departementschefen lämpligt, att tionde huvudtitelns kommittéanslag fortsättningsvis belastas med kostnaderna för densamma. Ett särskilt anslag har därför ansetts böra anvisas för ändamålet. För nästa budgetår har beräknats ett belopp av 35,000 kronor.

Utskottet, som tillstyrker, att ett särskilt förslagsanslag för ifrågavarande ändamål uppföres i riksstaten, får i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställa, *Utskottet.*

att riksdagen må till *Traktatberedningen* för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 35,000 kronor.

67:o) **Extra utgifter.** Utskottet, som ansett, att jämnande av huvudtitelns slutsumma bör ske med anlitande av anslaget till extra utgifter, får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 77, sid. 169) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, hemställa,

att riksdagen må till *Extra utgifter* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 10,000 kronor; dock att i anslaget må göras den jämkning, som kan erfordras för jämnande av huvudtitelns slutsumma.

68:o) **Provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning om anslag till ifrågavarande ändamål (punkt 78) avgiver utskottet framdeles under riksdagen utlåtande; vilket härmed

anmäles.

69:o) **Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning om anslag till ifrågavarande ändamål (punkt 79) avgiver utskottet framdeles under riksdagen utlåtande; vilket härmed

anmäles.

Stockholm den 5 april 1938.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Gränebo, *Olof Olsson, Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Hansén, Asplund, Borell, Nilsson* i Landeryd, *Gustafsson* i Benestad, *Ström* i Lidköping och *Domö;* samt

från andra kammaren: herrar *Råstock, Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Törnkvist, Jeppsson, Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Svensson, Andersson* i Prästbol, *Ward, Isacsson* och *Hansson* i Rubbestad; dock att vid behandlingen av punkterna 46:o)—69:o) i stället för herr Olof Olsson deltagit herr *Magnusson* i Kalmar samt i stället för herr Jonsson i Eskilstuna herr *Lindberg* i Umeå.

Reservationer:

vid *punkt 46:o)* (Ersättning åt sjömanshusen)

1) av herrar *J. B. Johansson, Oscar Olsson, Asplund, Ström* och *Domö,* vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 271 och II: 401;

2) av herrar *Hansén, Asplund* och *Lindberg* i Umeå, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka motionen II: 413.